

# Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ  
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -  
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ  
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός θνώνεται ήμα  
δαίτη πώς δε φοβήται την  
ἀλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φν  
οικους της κανόνες.  
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ

✱ ΗΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 9 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΗ 1908

✱ ΓΡΗΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2

✱ ΑΡΙΘΜΟΣ 317

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ Ποιητική τέχνη και γλώσσα.  
ΛΑΛΩ Τὰ σοφὰ σχολίσματα (Anatole France).  
Α. ΠΟΥΔΗΜΕΝΟΣ Ἡ Ἑλλάς καὶ ὁ Κοινωνισμός.  
Γ. ΑΒΑΖΟΣ Στὸν Κάβο (συνέχεια).  
Κ\* Ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμῳ  
ΦΩΤΟΣ ΠΡΟΦΥΛΛΗΣ Τὰ ἴσπας I  
ΦΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΑ (Τίλος).  
Ρ. Ρωμῆτικο σχολεῖο.  
ΠΟΙΗΜΑΤΑ Τῶνης Χριστιδῆς, Νίκος Σαντορινάος,  
Βασῆ-Δάκης.  
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ  
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

## ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ\*

«Χώρα ἦτις ἐγέννησεν Ὀμήρου  
καὶ Σοφοκλεῖς καὶ εἶχε χθὲς ἀκόμα  
δημοτικὰ ἄσματα καὶ Σολωμόν...»  
Ἐμ. Ροῦθης  
(Περὶ συγχρόνου Κριτικῆς ἐν Ἑλ-  
λάδι).

Α'.

Μὲ συνεπαίρει ὁ Καραϊσκάκης καὶ μὲ θαμπώ-  
νει ὁ Σολωμός. Ὅμως ἡ λατρεία μου πρὸς τὸν  
πρῶτο δὲ μ' ἐμποδίζει νὰ στοχάζομαι πὺς τὸ ἔργο  
τοῦ ποιητῆ ἤρωα κρητιέται ἀπὸ θεμέλια πῶς βαθιά,  
μὲ νόημα πὺς δὲν ἔφτασε, ἴσα μ' ἐκεῖνο, τὸ ἔργο τοῦ  
καπετανίου ἤρωα. Θυμᾶται κανεὶς πάντα τὸ ζω-  
γραφικώτατο στίχο ἐνὸς μεγάλου ἱεροφάντη τῆς  
Μούσας γιὰ τὴν Ἑλλάδα πὺς τὴ βλέπει τυλωμένη  
ἀπάνω ἀστὰ κρυσταλλένια βάρβα τῶ Λόγου». Ἡ  
γῆ μας, μάννα τοῦ ποιητικοῦ ἠρωισμοῦ, πῶς πολὺ  
παρ' ὅσο τὴν καμαρώνουμε γιὰ βρῦση τῆς πολεμι-  
κῆς λεβεντιάς.

\*) Φίλε Νουμῶ,

Μὲ ρωτᾶς γιὰ τὸ πεζογράφημά μου «Ποιητική γλώσσα  
καὶ τέχνη» πὺς φάνηκε μέσα στὴν ἐπιτηρίδα τῶν κ. κ.  
Π. Ἐξαρχάκου καὶ Θ. Φιλαδελφῆς «Ἑλληνικὰ Πρῶδοι». Νομίζω  
πὺς καλὸ θὰ εἶταν νὰ γάρῃ καὶ τὴ δική σου τὴ  
φιλοξενία. Τὴν περασμένη ἀνοιξή, παρεκαλεσμένος ἀπὸ  
τοὺς ἐκδότες τῶν «Ἑλληνικῶν Πρῶδων» ἔδωσα στὸ  
μικρὸ πεζογράφημα τοῦτο τὴ μορφή μιᾶς ἱστορικῆς—νὰ  
ποῦμε—ἐκθεσῆς. Θέλησα μέσα σὲ τοῦτο νὰ ξανακοιτάξω,  
καὶ νὰ περιμαζέψω, μέσα σὲ μιὰ βιτρίνα, γιὰ νὰ εὐκολύνω  
τὴ ματιὰ τοῦ κάθε ἀνθρώπου, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνίδεου ἀπὸ  
τέτοια, πράγματα γνωστὰ καὶ εἰπωμένα. Ὅμως εἶδα πὺς  
τὸ περιμάζωμα τοῦτο ἔδωκε στάντικαίμενα μιὰ ἔψη, ἂν  
ἔχι καινούρια, μὰ πάντα πολὺ χαρακτηριστικῆ, πὺς πιάνει  
τόπο. Θὰ μπορούσε νὰ μὴ φανῆ κουραστικῆ καὶ στοὺς  
ἀνεργῶστες τοῦ «Νουμᾶ» καὶ νὰ τοὺς δώσῃ, ἄλλτ, μιὰ  
φορὰ, εὐκαιρία νὰ σαλέψουνε μέσα τους κάποιοι στοχασμοί.

Μὲ τὴν ἀγάπη μου  
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Γιὰ τοῦτο καὶ τὸ ἔφημέριμα τοῦ Σολωμοῦ μαζί  
μὲ τὸ 21, σημαντικώτατο. Κι ἀγνάντια ἀπὸ τὸ  
Σολωμὸ ὁ Κάλβος τῶν Ὁδῶν, φωσκολικός καὶ ἀρ-  
χαϊκὸς ὅσο εἶναι ὁ Σολωμός μαντσονικός καὶ νεωτε-  
ρικός. Μὰ πάντα καὶ οἱ δύο ἐμπνευσμένοι ἀπὸ τὰ  
ἔθνικα ἰδανικά, ζωντανὰ τότε, πάντα συνταιρια-  
ζοντας μὲ τὴν ἀτομική τους ψυχὴ τὴν ψυχὴ μιᾶς  
φυλῆς τριγύρω τους. Μὰ καὶ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος δὲν  
κατορθῶνουν ἐλεύθερα νὰ τραβήξουνε τὸ δρόμο τους  
ὡς τὸ τέλος, νὰ μᾶς ξετυλίξουν ἀνεμπόδιστα τὴ  
δύναμή τους ἄλλτ. Ὁ Κάλβος πρόωρα σπαίρνει καὶ  
χάνεται ἀπαρατήρητα.

Ὁ ποιητῆς τοῦ «Ἰάνου στὴν Ἑλευθεριά» ἀφοῦ  
ἔζητε στὸν ἐλεφαντένιο πύργο τοῦ μέσα στοὺς Κορ-  
φούς, σκεδιάζοντας τὸ χρίσιμο κύκλων ἔξιων τοῦ  
Δάντη καὶ μὲ κλεισμένη τὴν Ἑλλάδα μέσα του  
σὰ νάκουγε ἐνὰ λαχταρίζῃ μέσα του κάθε εἶδος ἔμ-  
γαλείου»,—κατὰ τὸν ἴδιο του λόγο,—χάθηκε καὶ  
καῖνος, γίρος, μὰ σὰν πρόωρα, καὶ σὰ μαραζωμένος.  
Οἱ θαυμαστὲς του πὺς διαλαλοῦταν τοὺς δαντικούς  
κύκλους του δὲν ἤρᾶνε παρὰ λιγοστὰ καὶ ἄρια καὶ  
σκόρπια ἀγνάρια. Σ' ἐνα ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ μέσα  
στὴν Ἰόνια Βουλὴ στὰ 1862 ὁ Ἀριστοτέλης Βα-  
λαωρίτης, ἕνας ἀπὸ τοὺς πῶς γνωρισμένους, μὰ καὶ  
ἀπὸ τοὺς πῶς ἀμοιαστούς μ' ἐκεῖνον διαδόχους τοῦ  
Ἀλέξανδρου τῆς Ποιητικῆς μας Τέχνης, μᾶς εἶπε :  
«Ὁ Σολωμός ἐμαράνθη, ἐξήνθισεν ὡσεὶ χόρτος τοῦ  
ἀγροῦ.» Ἐμαράνθη. Μὰ ἡ ποίησις πὺς μᾶς κληρο-  
δότησε εἶναι τὸ λουλούδι τὸ ἀμάραντο. Κι ἀπὸ τίς  
μοῖρες τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Κάλβου, τῶν ἀκρίρια-  
σταν ἀρχηγῶν τοῦ νεοελληνικοῦ στίχου, δείχνεται  
παρᾶστατικά πὺς κάποιοι δράκοντες κυνηγᾶ τὴ  
νεράϊδα ποίησις μας. Σύμβολα καὶ οἱ δύο τους ἐνός,  
πὺς κρατᾶ καὶ ἀκόμα, κατατρεμοῦ.

Στὰ 1857 πῶθαν ὁ Σολωμός. Γιὰ νάρθη ὡς  
τὴν καρδιά τῆς Ἑλλάδας, γιὰ νὰ φτάσουν τὰ ση-  
μάδια τῆς μεγαλονότητος τῆς τέχνης του ὡς τὴν  
Ἀθήνα, ἔπρεπε νὰ περάσουνε χρόνια καὶ χρόνια καὶ  
μ' ἄλλτ τὴ σοφὴ καὶ ἀποκαλυπτικὴ μελέτη τοῦ Πο-  
λυλά στὰ προλεγόμενα τῆς ἐκδόσεως τῶν «Ἐυρισκό-  
μενων τοῦ Σολωμοῦ» στὰ 1859. Καὶ μ' ἄλλτ τὰ  
ἄμορφα ἔργα, ὅσο λιγοστὰ καὶ ὅσο σπάνια καὶ ἂν εἶ-  
τανε, τὰ βγαλμένα μέσα ἀπὸ τὸ σολωμικό τάργα-  
στῆρι, πὺς ἀνοιχτὸ ἔμενε πάντα στὰ Ἐφτάνησα.  
Ἀπὸ τὰ 1857 ἴσα μὲ τὰ 1887, ἡ Ποίησις μας, καὶ  
μ' ἄλλτ τῆς τὸ ἄκουσμα στὸ Βυζάντιο, καὶ μ' ἄλλτ  
τῆς τὸ περπάτημα στὴν Ἀθήνα, δὲν ἀνθίζε παρὰ  
στὰ Ἐφτάνησα. Στὴν Ἁγία Μαύρα βροντοφωνοῦσε  
ἄκρατωτικά μὲ τὸ Βαλαωρίτη. Στὴ Ζάκυνθο ἀηδο-  
νολαλοῦσε ὄνειροφάνταστα μὲ τὸν Ἰούλιο Τυπάλδο.  
Στὴν Κέρκυρα σολωμοβρεμμένη πάντα, τεχνικώτατα

τρυφεροπλέκοταν μὲ τὸ Μαρκοῦ, δημοτικώτατα μὲ  
τὸ Ζαμπέλιο, καὶ μὲ τὸν κρητικώτατο Πολυλά τῆς  
ἔρριχνε τῆς μεταφραστικῆς δουλειᾶς ἕνα—μαγνάδι  
πρωτόφαντης ἐλάμψης. Μαγνάδι πὺς ἀκόμη μῶς ἀπὸ  
τὴ χάρη του τρεμολάμπουε μεταφράστες μαζί καὶ  
πλάστες, ὁ Καλοσγοῦρος, ὁ Θεοτόκης, ὁ Κογεβίνας.  
Στὴν Κεφαλλονιά σφύριζε κοροϊθευτικά ὁ ἰταλογνώ-  
στης καὶ ὀρθολογιστικώτατος Λασκαράτος. Κι ἂν  
κάποτε δειλότερα καὶ μέσα στὴν πεζὴ Ἀθήνα  
ἀκούγοταν, ἀκούγοταν μὲ τὸ Ζακυνθιανὸ Τερτσῆτη,  
πὺς βάφτισε καὶ ξαναπρασίωσε τάρχαϊα θέματα  
μέσα στὰ νερά τῆς ἀπλῆς του γλώσσας.

..De la musique avant toute chose ! —  
Tout le reste est litterature.» Εἶπε ὁ γάλλος  
ποιητῆς Βερλαῖν στὸ περίφημο ποίημά του γιὰ τὴν  
«Ποιητικὴ Τέχνη». Μ' ἄλλους λόγους : «Τὴ μου-  
σικὴ πρῶτα καὶ ἀπ' ἄλλτ νάχτετε στὸ νοῦ σας. Ὅλα  
ἄλλα δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ τεχνικὰ λόγια.»  
Ἀνάλογα μπόρεις νὰ πῆς πὺς ἡ νέα ἑλληνικὴ ποίη-  
σις, ἔξω ἀπὸ τὴ βαθυστόχαστη μουσικὴ τοῦ Σολω-  
μοῦ, ξεπεσμένη κρέμοταν ἀπὸ κάποια ἐπιτήδεια  
συμπλεγμένα, πῶς λίγα, πῶς πολὺ, ἀερόλογα, ἀπὸ μιὰ  
στιχουργημένη, πῶς πολὺ βροντερῆ, παρὰ καλὴ ἡχη,  
πολιτικὴ ἢ πατριωτικὴ δημοσιογραφία, ἀπὸ μιὰ  
φτωχὴ ρητορικὴ μὲ πλούσιες ρίμες. Τὸ μυστήριό τῆς  
ποιητικῆς ὁμορφιάς δὲν μπόρεισε γερὰ καὶ σωστὰ νὰ  
τὸ γγίξῃ, καὶ μ' ἄλλτ τοῦ τᾶγνὸ φιλοσοφοποιητικὸ  
βάθος, ὁ Πζπαρρηγόπουλος, μὲ τὴν ἀδύνατη, τὴν  
ἄχρωμάτιστη, τὴν ἀπρόσεχτη, τὴν φραγκοκαθαρεύ-  
ουσα, καὶ σὰν ἀπὸ ζυμαρὶ γλώσσα του. Μῆτε καὶ  
μ' ἄλλτ τοῦ τὰ φαντασμένα καὶ πλατιά ἐπικά του  
θέματα ὁ πεζολογικός καὶ ἀψυχος Ἀντωνιάδης.

Στὰ 1877 προφέρεται στὴν Ἀθήνα, πρώτη  
φορὰ, μὲ τὸν τόνο πὺς τοῦ ἀξίζει, τὸ ὄνομα τοῦ πα-  
ραγκωνισμένου, ἢ πολὺ μισὰ καὶ σχεδὸν κωμικά,  
γνωρισμένου Σολωμοῦ ἀπὸ ἕνα γερὸ κριτικὸ, γχε-  
μιστὴ τῶν σχολαστικῶν εἰδώλων : Ἐγραψεν ὁ Ροῦ-  
θης τελειώνοντας τὸ περίφημο μανιφέστο τοῦ «Περὶ  
συγχρόνου ἐν Ἑλλάδι κριτικῆς» : «Χώρα ἦτις ἐγέν-  
νησεν Ὀμήρου καὶ Σοφοκλεῖς καὶ εἶχε χθὲς ἀκόμη  
(1) δημοτικὰ ἄσματα καὶ Σολωμόν, δικαιούται νὰ  
περιμένη τοὺς ἐφαμίλλους τὴ ποίησις, εἰς τούτους  
ἐπιφυλάττουσιν παρθένον τὴν δάφνην καὶ ἀμείων τὸ  
ἱερὸν ὄνομα ποιητῆς».

Ὁ μεγάλος λόγος εἰπώθηκε. Βέλιτε κατὰ μέρος  
τοὺς Ὀμήρους καὶ τοὺς Σοφοκλήδες. Ἑλληνες ὅσο  
ζοῦσαν, ζοῦνε τώρα τὴν ἄλλη ζωὴ τὴν ἀθάνατη,  
πολίτες τοῦ κόσμου. Ὁ μεγάλος λόγος εἶναι πὺς

1) Τὸ εἶχε χθὲς ἀκόμη, σὰ νὰ περιττεύῃ. Τὸ σωττέ-  
τερο : «ἔχει», ἀπλοῦστερα.

δεν μπορεί να προκόψη στον τόπο μας ποίηση, που να ξίζη τόνομα, χωρίς να αποκομπήσῃ ἀπάνω στα θεμέλια κάθε πλαστικής ὁμορφιάς, κάθε γλωσσικής ἀλήθειας: Δημοτικά τραγούδια καὶ Σολωμός. Γιατὶ μάκρυνε ἀπὸ τούτα ἡ Ποιητικὴ Τέχνη, ξέπεσε καὶ νοθεύτηκε. Ἐχασε τὴ χάρη καὶ τὴ δύναμη, τὴν ὕψη, τὸ νόημα τῆς. Τὰ δημοτικά τραγούδια καὶ ὁ Σολωμός. Νά, ἡ πηγὴ πού θ' ἀναβρῶσῃ ἀπὸ μέσα τῆς ἔχει μόνον ἡ ἐντεχνη ποίηση, ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος ὁ ἐντεχνος σὲ ὅλα του τὰ εἶδη, σὲ ὅλα του τὰ φανερώματα! Ὁ Λόγος πού ὠρισμένος εἶνε νὰ ξεπλωθῇ μιὰ μέρα καὶ νὰ δώσῃ τὸ χρῶμα του καὶ τὴ γραμματικὴ του στὴ γλῶσσα πού γράφουμε, πέρα γιὰ πέρα, καθὼς γίνεται καὶ σ' ὅλους τοὺς λαοὺς πού ζοῦνε καὶ παίρνουν καθάρια τὴ συνείδηση τοῦ εἶναι τους.

Ἀπὸ τὰ 1877 τὰ πρῶτα θαμποχαράματα τῆς αὐγῆς, οἱ στίχοι τοῦ Βιζυνοῦ, τοῦ Δροσίνη, τοῦ Νίκου Καμπᾶ, οἱ δικοὶ μου στίχοι. Ὁ Σουρῆς ἀρχίζει νὰ ξετυλίγῃ, λεπτότερα κάπως καὶ προσεχτικώτερα στιχοῦρημένη, τὴν τέχνη του, τὴ μόνη πού ἀλαφροχωνεύει τὸ στομάχι τῆς ρωμαϊκῆς νοικοκυρσύνης, μὰ πολλὲς φορές καὶ ἀναιμικώτερη ἀπὸ τὴ Μούσα τοῦ Σούτσου καὶ τοῦ Καρύδη. Ὁ Προβελέγγιος, ἀσπροθαλασσίτης ποιητῆς, κάτι ἀπὸ τὴ ζεστὴ ρητορικὴ τοῦ Σίλλερ καὶ ἀπὸ τὴν ἀλαγάριστη παθητικώτατη στιχοῦσια τοῦ τρανοῦ Λαμαρτίνου, ὁ μόνος ποιητῆς πού λογαριαζότανε μέσα στὴν ἀμουση γενεὰ τοῦ 1870, δὲν εἶχε ξετινάξει ἀκόμη ἀπὸ πάνω του τὴν παράδοση τῆς σχολαστικῆς γλώσσας. Μὰ τὴ μεγάλη ποίηση, γιομάτη ἀπὸ καρδιά μαζὶ καὶ ἀπὸ ἰδέα, φιλοσοφικὴ μαζὶ καὶ ἀτομικὴ, φτερωμένη ἀντάμα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ πνοὴ καὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῆς παγκόσμιας, πού συνταίριασε τὸ ποιητικὸ περπάτημα στὸν τόπο μας μὲ τὸ νικητήριο δρόμο τῆς Μούσας ἀνάμεσα στὴν Βυρῶπη, καὶ εἶδε πῶς, ἀπὸ μιὰ μεριά, καὶ ἡ φιλολογικὴ ἱστορία ἐνός τόπου δὲν εἶναι παρὰ κομμάτι ἀπὸ τὴ φιλολογία τοῦ μεγάλου εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, καὶ μ' ὅλη τῆς τὴν ξεχωριστὴ φυσιογνωμία, καὶ τὸ ξεχώρισμά τῆς τὸ φυλετικὸ, — τὴ μεγαλόπνοη ποίηση τούτη μᾶς τὴν ἔφερε ὁ Ψυχάρης. Καὶ, παράξενο πάντα, μὰ ἔχει καὶ πρωτάκουστο φαινόμενο στὴν ἱστορία τῆς λογοτεχνίας, — τὴν ποίηση τούτη μᾶς τὴν ἔφερε ἔχει μὲ τὸ στίχο, ἀλλὰ μὲ τὸν πεζὸ λόγο. Ὅταν τῆς δικαιοσύνης ἡ ὥρα σημάη, καὶ σωπάσουνε ξεθυμασμένα τὰ λογῆς, ἀπὸ πείσμα

ἢ ἀπὸ τύφλα, ξεφωνητὰ, ὅταν ἀκατακλήσῃ ὁ κουρνιαχτός τῶν πρόστυχων παθῶν, ἡ σημερινὴ μας ποίηση, μέσα σ' ἕνα διάφανο καθάριο ἀέρα θὰ φανῇ καθὼς εἶνε καὶ πραγματικὰ, καὶ σύμφωνα θὰ κριθῇ μὲ τὰ ἔργα τῆς. Τότε κομμάτια σὰν τὴν «Ἀγάπη» καὶ σὰν τοὺς «Ἀρχαίους», πού πρωτοφάνηκαν στὰ 1888 στὸ «Ταξίδι», καὶ σὰν τὸ «Βουτηχτὴ», καὶ σὰν τὸν ἀθάνατο «Ναὸ» καὶ σὰν τὰ «Δωδεκάνησα» καὶ σὰν τὸ «Μάγο» καὶ σὰν ὅλα τὰ «Τραγούδια χωρὶς στίχους», — θὰ προβάλλουνε σὰν πλατισοφύλλες πόρτες καλοσκαλισμένες πού μᾶς ἀνοίγουνε τὸ ἔμπα τοῦ μεγαλότεχνου ποιητικοῦ παλατιοῦ πού ὀλοένα χιτίζεται. Ὁ Ἀργύρης Ἑφταλιώτης (Κλεάνθης Μιχαηλίδης τὸ ἀληθινὸ του τόνομα) καὶ ὁ ἀξέχαστος Κρυστάλης Ζωηρὰ τὴ σφραγίζουν τὴ νία μας ποίηση, ὁ πρῶτος μὲ τοὺς ἀπλοὺς, ἀφτιασιδωτοὺς στίχους του, τοὺς νησιώτικα ἀπαλοὺς καὶ πότε παιγνιδιάρικους, πότε δακρυοστάλαχτους. Ὁ δεύτερος, μὲ τὸ λαμπρότατο στὰ χέρια του ξανάδομα τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, εἶδος Βαλαωρίτη εἰδυλλιακώτερου, καὶ λεπτότερου τοῦ στίχου μαστορευτῆ. Καὶ θὰ εἶτανε μετριοπροσῶνη πού δὲ θάστεκε, σὲ μιὰ τέτοια, σύντομη, μὰ προσεχτικὰ ξετασμένη παράσταση ἐνός τέτοιου ξετυλιμοῦ, ἀνίσως εἰδῶ ξεχωριστὰ δὲν τὸ σημειῶνα καὶ τὸ δικό μου τόνομα. Στὰ «Μάτια τῆς ψυχῆς μου», τυπωμένα στὰ 1892, εἶσι στοχαζόμενοι, στὸν πρόλογό τους, τὴν ἰδέα τοῦ ποιητῆ: «Νοῦν καὶ καρδίαν καὶ αἰσθήσεις, ὅλα τὰ θέτει εἰς ἐνεργεῖαν ὁ Ποιητῆς... Ὁ ποιητῆς, ἀκριβῶς, δὲν ζῆ μέσα εἰς ἰδιαίτερον κόσμον· εἶναι πολιτῆς τοῦ Σύμπαντος· κάθε κόσμου τὴν φανεράν ἢ κρυμμένην ἀρμονίαν ἀντιλαμβάνεται, ἀπὸ ὅλα τὰ ἄνθη πορίζεται τὸ μέλι του. Ἄλλ' εἶτε ἐξεγείρει τὸν ἔρωτα τῆς ζωῆς, εἶτε γεννᾷ τὸν πόθον τοῦ θανάτου, εἶτε τὸν ἐμπνέει ὁ θεὸς τῆς ἐνεργείας, εἶτε τὸν τραβᾷ ἡ Σειρὴν τῆς ὄνειροπολήσεως, εἶτε σφιχταγκαλιάζει τὸν ἄνθρωπον, εἶτε ἀπομονώνεται μὲ τὴν μελέτην τῆς φύσεως, εἶτε εἶναι θεοσεβῆς Σοφοκλῆς, εἶτε ὕλιστῆς Λουκρήτιος, εἶτε λατρεύει τὸν Πλάτωνα, εἶτε πιστεύει εἰς τὸν Δάρβιν, εἶτε πλάττει τοὺς στίχους του ὡς ἀγάλματα, εἶτε τοὺς διασκορπίζει ὡς μουσικοὺς τόνους, εἶτε διαμένει εἰς ὑπεργνήνους χώρας, εἶτε λιμενίζεται εἰς τὰ ἐγκόσμια, παρέχει τὴν καλλιτεχνικὴν ἐκείνην ἀπόλαυσιν πού πολὺ διαφέρει ἀπὸ τὰς φυσικὰς ἀπολαύσεις, καὶ, καθὼς εἶπεν ὠραῖα κάποιος, ὁμοιάζει θάνατον ἀκολουθούμενον ἀπὸ ἀνάστασιν».

Καὶ παραπέρα:

«Ὅ,τι οἰκοδομεῖ ὁ Ποιητῆς, τὸ στήριζει ἐπάνω εἰς ἀδιασείστους βάσεις· τὸ στερεώτερον ὕλικόν τὸ εὐρίσκει μέσα εἰς τὸ ἀνεξάντλητον λατομεῖον τοῦ παρελθόντος· τὸ ὕλικόν τούτο εἶναι αἱ θρησκείαι, οἱ μῦθοι, τὰ συναξάρια, αἱ δημοτικαὶ παραδόσεις, τὰ δημοτικά τραγούδια, αἱ ἱστορίαι, αἱ κοσμογονίαι, αἱ φιλοσοφίαι, αἱ γενικαὶ ἰδέαι, τὰ μεγάλα σύμβολα...»

Ὅμως:

«Ἄν ὁ Ποιητῆς ἀνατρέχει εἰς τὸ παρελθόν, ζητεῖ ἀπὸ αὐτὸ νέας καὶ σημαντικὰς εἰκόνας, μορφὰς, σύμβολα, μὲ τὰ ὅποια ἐκφράζει τὰ νόηματα ψυχῆς τῶν νεωτέρων χρόνων, πού ὕψισταται, ὅσον καὶ ἂν δὲν τὸ ὑποπτεύει, τὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιεχόντος...» Μὲ τὰ λόγια τούτα, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα, γενικώτατα, καὶ στὴ γλῶσσά τους τὴ διασταχτικὴ καὶ μεταβατικώτατη, θίγησα νὰ δειξῶ πλατικὰ πλατικὰ τὴν ἐνεργεῖα τῆς ποιητικῆς τέχνης. Κάθε ποιητῆς, σύμφωνα μὲ τὸ φυσικὸ του, παίρνει καὶ μουσουργεῖ ἀπὸ τὸ πρόγραμμα τῆς ὅλης συμφωνίας τούτου ἢ ἐκεῖνο τὸ μέρος· φράζει καὶ σκάφτει τοῦ ἀπέραντου κάμπου ὠριμένα στρέμματα, τὰ δικὰ του. Ἐγὼ ἀπὸ τὸν «Ἕγμνο τῆς Ἀθηνᾶς», τὸ βραβευμένο, ἴσα μὲ τὴν ἀτύπωτη ἀκόμη «Φλογέρα τοῦ Βασιλεῦς» — δὲν ξέρω καὶ δὲν ἐξετάζω πόσο εὐτυχισμένα — φιλοδόξησα νὰ συνταράξω ἄπάνω στὸ ὄργανο τῆς Ποιητικῆς Τέχνης — ὅλες του τίς χορδές. Καὶ τὸ παλιμὸ μου δὲν τὸ τέλειωσα καὶ ἀκόμα. Καὶ κάθε φορὰ πού ἡ Ποίησή μας μεστώνεται ἀπὸ μιὰ καινούργια φωνή, κάθε φορὰ πού παρουσιάζεται κάποιον ἔργο ἄξιο νὰ τὸ προσέξουμε, κάποιος στίχος πού εἶναι σὰ νὰ κρύβῃ μέσα του μιὰ στάλ' ἀπὸ τὰ θάνατο νερὸ τοῦ παραμυθιοῦ, κάποιος ποιητῆς δειχόνοντας ἀπὸς ῥόδο μέσα του πολὺ, κρῖνος πολὺς ἀνθίζει —, εἶναι σὰ νὰ παίρῃ σάρκα, λίγο λίγο, καὶ δύσκολα, ὅμως ἀλάθευτα καὶ ἀσφαλτα, τὸ ὄνειρο πού ἔξανοῖξα, προλογίζοντας, μὲ τὰ «Μάτια τῆς ψυχῆς μου».

(ἀκολουθεῖ)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Χάρε μου, σὲ παρακαλῶ καὶ σοῦ φιλῶ τὸ χέρι  
ν' ἀνοίξῃς τὴν Παράδεισον τὴν κατακλειδωμένην,  
νὰ ἴδωσιν οἱ νιοὶ τὴν ἀνοιχτὴν καὶ οἱ νιὲς τὸ καλοκαίρι,  
νὰ ἴδωσιν καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ τὸ Μάη μὲ τὰ λουλούδια,  
Ὅσο νὰ πᾶν καὶ ἔσο νάρθη, καὶ ἔσο νὰ διαγυρίσῃ,  
ἐσκούριασαν οἱ κλειδονιές, χορτάριασαν καὶ οἱ πόρτες.

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΣ

## ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ'

Σὲ λίγο τὰ παιδιὰ γύρουνε νὰ κοιμηθοῦνε σὰν ἀδερφάκια, τὰ τρία στὴ σειρά, στὰ ἴδια στρωσίδια, πάνω σὲ μιὰ μεγάλη ἀντρωμήδα στρωμένη κατάχαμα. Τὸ χαιδεμα τοῦ φεγγαριοῦ, τοῦ μπᾶτη τῆ δροσοῦλα, τὸ σιγανὸ τραγούδι τῆς ἀερογιαλιάς, τὰ χάρηκε κείνη τὴ βραδιά ἡ ὁμορφὴ βαρκούλα, πού δεμένη κει στὴν ἀκρὴ σιγοκουνιότανε, σὰν κοπελ λούδα καμωματοῦ, γεμάτη νάξια!

•

Ἡ Πούλια τρεμοσβύνει στὸ διάφανο τὸν οὐρανὸ καὶ ὁ Αὐγερινὸς φωτοβολάει, μονάχο παλλικάρι. Φυ

\*) Ἡ ἀρχὴ του στὸν ἀριθ. 308.

σάει τάγερὶ τῆς αὐγῆς καὶ τὸ βαρκάκι τρέχει. Τίπ τίπι τὸ παννὶ φουσκᾶνει, ὁ φλόκος τεντώνεται καὶ λές πῶς παραβγαίνουνε ποῖο νὰ φανῇ πῶς ἀξιο! Καὶ φλί φλί φλί, σὰ δροσερὸ ρυάκι, φαπλατίζει ἡ παιχιδιάρια ἡ θάλασσα μὲ τὴν κορτὴ τὴν πλώρη... Καταχνιάς θολούρα κρύβει πέρα τὸ Μωριά, τουλπάνι ἀραχνιένιο πού στὸν κοιμισμένο μοναχογιὸ ἀπλώθηκε, καὶ ξεχωρίζεται μπρός, σὰ μαῦρο σημάδι, ὁ πονεμένος Κάβος, πού δάρθηκε ὀλονυχτὶς μὲ τὸ βαρὺ σκοτάδι καὶ ξεψυχᾷ σιγὰ σιγὰ ἡ λάμψη τῆς ματιᾶς του... Πίσω στὴν πρῶμη ὄλοι τους καθήσανε, τριγύρο, ἀμίλητοι, καλεσμένοι στῆς φύσης τῆς λειτουργίας, καὶ προσμένανε τὸν παπὰ νάρθη νὰ λειτουργήσῃ. Ἄν ἀργήσει Ροδίσανε σὲ λίγο τὰ οὐράνια, μύριες λαμπάδες φέξανε στὶς ἀψηλές ραχοῦλες καὶ ἀπὸ τὰ πλάγια τὰ ὕγρα σηκώθηκε θυμιάμα. Νά τος! Ξεπρόβαλ' ὁ παππᾶς, μίσο στὴν ὄρεια πύλη, ἀνάμεσα σὲ δύο βουνά. Λαμποκοποῦνε χρυσάφια καὶ ἀστράφτουνε διαμαντόπετρες στὰ πλούσια ἱερά του, πού ἀθώρητ' εἶν' ἡ ὄψη τους στ' ἀνθρώπινα τὰ μάτια. Βλογαίει τὴ γῆς καὶ χιρίεται καὶ ἀναγαλλιάζει οὐλῆ, κάθε λουλούδι τῆς σκορπάει τὸ πῶς γλυκὸ του μῦρο καὶ ψέλλουνε τὰ πετούμενα τὸ πῶς γλυκὸ τραγούδι! Ὁ αὐγερινὸς προσκύνει, προσ-

κύνει τάγερὶ καὶ ἀνάλαφρο καὶ μαλακὸ τὴ θάλασσα χαιδεύει, πού σὰν καθρέφτης γυάλισε, σὰ νάγιν' ἀσημένια! Μαγεύτηκε ἡ θάλασσα καὶ εἶν' οὐλῆ ἕνα γέλιο, γελᾷν τὰ διάφανα νερά, γελᾷνε τὰ ψαράκια καὶ τὰ χλωρὰ τὰ φύκια τῆς, πού στὸ βυθὸ σαλεύου... Ὁ θάλασσα γλυκιὰ τῆς πατρίδας μου, θάλασσα παιχιδιάρια, μ' ὅλη τὴ γλύκα τούρανοῦ καὶ ὅλη του τὴν ἀντάρα!.

Λίγο λίγο ἀνοιχτήκανε στὸ πέλαγο γυρεύοντας ἀγέρα, πού ὅσο πηγαίνανε λιγότευε. Στὸ τέλος ἀναγκαστήκανε νὰ κόψουνε βόλτες, πότε κατὰ τὸ Μωριά τραβῶντας καὶ πότε κατὰ τὴ Ροῦμελη, ὡς πού ζυγώσανε πιά στὸ ἐπιθυμητὸ Φανάρι, πού τόσες χάρες του ἀκούγανε. Καμαρωτὸ ἔβγαίνε στὴ θάλασσα, χτισμένο πάνω σὲ βράχο πελώριο, πού σὰ νησὶ ξεχωρίζ' ἀπ' τὴ στερεὰ μ' ἕνα λαϊμὸ στενόμακρο. Ἀπὸ μπρός σκάφτηκε ὁ βράχος καὶ γίνανε σκαλοπάτια, πού φέρουνε κάτω σ' ἕνα μονοπάτι στὴ φουρτούνα κυματοδάρο. Τὸ μονοπάτι αὐτὸ περιζῶνει γύρο τὸ βράχο καὶ φτάνει ὡς πίσω, πού λιγάκι σὰ μισοφέγγαρο ἡ ξέρα καὶ σκηματίζει λιμανάκι ἀνεμοφύλαχτο. Ἐκεῖ δένει τὴ βάρκα του ὁ καπετᾶν Νικόλας, τοῦ Φαναριοῦ ὁ φύλακας. Τριγύρο στὸ βράχο καταπράσινα βουνά καὶ λαγκαδιές

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

I

Του αγαπητού ποιητή Στέλ. Σεφεριάδη

Ω περιδυστήθη κερά, τρελλή χαρά του κάμπου!
Απόψε πιά σ' αποζητούν δια τριγύρω τάνθια,
Τριανταφυλλιά λιγνόκορμη τρέμοντας συλλογιέται
Τό χάθεμά σου που χαρά σκορπίζει κ' εύφροσύνη.

II

Είταν κείνη που λάτρευα σαν ξενικό τραγούδι
Που μιά φορά τό γρίκησα και μέγα ξετρελλάνει
Κι' άλλη φορά δίν μπόρεσα για νάν τό ξανακούσω!

ΤΩΝΗΣ ΧΡΙΣΤΙΔΗΣ

ΤΑ ΣΟΦΑ ΣΚΗΛΙΣΜΑΤΑ

(ANATOLE FRANCE)

Στόν Τάκη Ταγκόπουλο

Η κουρασμένη χάρη της γλυκιά ξεπλώθηκε
στην πολυθρόνα, από τό χορό σαν γύρισε, κι άνα-
στάναξε έλαφρά τό γλυκό της τό στόμα. Τά ρόδα
πούχε στα μαλλιά της εξεφυλλίζονταν ένα ένα κ'

..Σί κάθε άναστίναγμα του στήθους ήρεμο βα-
θύτερη ή σικιά των λουλουδιών όπου τό στόλιζαν

άπλονόταν, κι όσο έπεφτε, έδιδε στο χρώμα τό ρο-
δόλευκο της σάρκας μιά χλωμάδα κ' έμοιαζε τότε
άπαράλλαχτα με τή θαμπή άσπράδα πουχει ή
λευκή καμέλια.

\*

Έσθήκωσε τά χέρια της τά μυρωμένα και τά-
παλότατα κ' έλαφρά έλαφρότατα τάπλεξε γύρω
στο λαιμό μου κι άντήχησε ή φωνή της στην ψυχή
μου και είπε της : « Πάντα ! »

Πίσω μας, πάνω από τό παιδικό της κεφαλάκι
μέ τά ρόδα, ή μεγάλη πολυθρόνα ύψόνουνταν στο
σκότος ή παλαική και κάτι θλιβερό σά νέλεγαν
μ' άνηχη φωνή οι σκαλισμένες χίμαιρες που είχε για
στολισματα, οι έλλόκοτες μορφές τους σά νά χα-
μογελούσαν, ποιός ξέρει τί νά σκέπτονταν. Πίσω
άπό τά γέρικα ρυτιδωμένα μέτωπά τους έτσι εύ-
τυχισμένους που μάς έθωρούσαν, πόσες παρόμοιες
στιγμές δε θάχαν δει τά δρύινα τους μάτια, πόσα
έρωτεμένα μπράτσα σαν κι αυτά που λυώσανε στο
μνήμα.

Όλα σφιχτά επλέκονταν στον αγαπημένο τό
λαιμό κι δια ποθήσαν νά γενούν αιώνιες άλυσίδες
της αγάπης! Αστόχαστα! και δέν υποψιάζονταν
πως δλομόναχα, ποιός ξέρει, κάποιο βράδυ σταυρό
στα στήθη επάνω τάτάραχα, θά έφρουγαν για τό άγύ-
ριστο ταξίδι στών τάφων τό σκοτάδι. — Γι' αυτό οι
σκαλισμένες χίμαιρες άκίνητες στην κορφή της πο-
λυθρόνας μ' εϊρωνικό χαμόγελο μάς κοίταζαν. Γέ-
ρικοί μάρτυρες και σοβαροί της γοργοπέραστης χα-
ράς μας μάς άκουαν και μάς περιπαίζαν. Αιώνιους
όρκους από στόματα εφήμερα έχουν πιά βρεθεί χό-
νια ν' άκούνε και μένουν έτσι οι χίμαιρες άκίνητες
και μέ τά μάτια τους τά ξύλινα μάς βλέπουν και
χαμογελούνε!

Κάστρο (της Κρήτης)

ΛΑΛΩ

«ΤΗΣ ΑΥΓΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΕΙΛΙΝΟΥ»

ΛΙΟΠΥΡΙ

Αντιφρονίζει στα νερά τό ναυτερό λιοντόρι,
άχρα δε βράζει τό χωριστό πρόβατα σταλάζουν
νάτ' από μιά βαλανιδιά τά βόδια άναχαράζουν,
κι' ο ζευγολάτης ξεμετρή τ' αυλάκια που δά σπείρει.

\*

Κι' ή βοσκοπούλα, στή θροσιά πηγαίνει και ξεπλώνει
χαιδολογείται άνέμελη κλυτίται στο χορτάρι...
που νάβλεπε τον πιστικό τ' άγένηιο παληκάρι,
π' από τή λούνα την ψηλή τή βλέπει και λυώνει...
Σμόρνη. ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΠΙΝΑΙΟΣ

Η ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΙΝΩΝΙΣΜΟΣ

§ 1.

Τό κοινωνικό ζήτημα

Του νεογενήτου Έθνους κύριο ιδεώδες είναι την
στιγμήν αυτήν ή ένωση των σκορπισμένων μελών
του. Στη Μακεδονία, στην Ήπειρο, στη Θράκη,
στη Μικράν Ασία, και παντού όπου έλληνικές ψυ-
χές ζούν και αισθάνονται, εξακολουθεί άδιάκοπα ο
διά την έννοποίηση του Έθνους μας άγώνας. Ο νέος
που γράφει τούτες τις γραμμές δέν άμφισβάλλει διά
την έντιυχία του άγώνος. Έχων πεποίθησιν εις την
πραγματική δύναμη του Έλληνισμού, δι θεωρεί
πολύ μακρινή την ήμέρα που ή Έλλάς θ' ανατύση
άκέραιη άπό τό βάθος της ιστορίας και θά λάμψη
κραταιά εις τό φώς της ελευθερης ζωής. Αλλ' όταν
ή λαμπρά κύτη ήμέρα σέ γρήγορο μέλλον άνατείλη,
ποιό θάναί τότες τό ιδεώδες της έλληνικής φυλής;
Όταν ή Μεγάλη Ίδία, ή ιδέα της έννοποίησης του
Έθνους πραγματωθῆ, πώς θέλει τότες εκδηλωθῆ της
έλληνικής ψυχής ή αιώνιότης; Γιατί βίβαια τή ζωή
των Έθνών ρυθμίζουν κάποια ιδανικά, που στα μάτια
του θεωρητικού έρευνητή της ιστορίας φαίνονται
σαν ο λόγος ο τελικός της ύπάρξεως σ' αυτόν τον
κόσμο.

Αυτό είναι τό θελκτικό έρώτημα που, αν ήμ-
πορούσαμε, θά ήθέλαμε νά έρευνησουμε, και μάλιστα
σήμερα εξ άφορμής του «κοινωνικού μας ζήτηματος»
του κ. Γ. Σκληροῦ, και των συζητήσεων που τούτο
έδωκε άφορμή τους περασμένους μήνες στο «Νουμά».
Παρόμοια έρωτήματα είναι βίβαια πολύ άκαιρα σή-
μερα για μάς, που εκτός της εθνικής μας ένότη-
τος, μάς άπασχολούν και στοιχειώδη πολιτικά ζη-
τήματα. Νομίζουμε όμως που μπορούμε νά εφαρμό-
σουμε και στην Έλλάδα τους λόγους του Ιταλού
Pasquale Villari, ότι άμα λυθῆ τό πολιτικό
ζήτημα (και για μάς τό εθνικό), παρουσιάζεται τό
κοινωνικό ζήτημα, όχι λιγώτερο σοβαρό, όχι λιγώ-
τερο βιαστικό. (1) Και νομίζουμε αυτό, επειδή
έχουμε και τό παράδειγμα της Γερμανίας μέχρι
του Λασσάλ, και της Γαλλίας μέχρι του Saint-
Simon.

Μάς φαίνεται βίβαιο που στην Έλλάδα κρύ-

(\*) Βλ. «Νουμά» αρ. 311.

(1) Discorso detto a Firenze il 3 novembre 1907.

δρασάτες, που κάθε πουνό και βράδυ σέ ξεκουφαί-
νουν οι πέρδικες...

— Ήρθαμε, παιδιά, τώρα θά τσακώσετε τον
Πάππα πό τά γένεια! — είπε γελώντας ο Άράπης
και μαϊνχρίσε τό παννί του.

— Όμορφο ταξίδι, θαρρώ πως είδα όνειρο! —
είπ' ο Γιάννης ξετραλαμένος.

— Όμορφο, κύρ Γιάγκο, μά νά διούμε μή μάς
βγῆ ξυνο...

— Γιατί μωρ' Άράπη;

— Για δές το κείνο κει τό συννεφάκι, στή
δύση πέρα... είναι κάτι τέτοια σσνεφάκια, που τά
φοβήθηκε τό μάτι μου' τάβλεπα στην άρχή σά μι-
κρούλια σαμιαμύθια, που τά πατάς και χάνονται,
μά ύστερις με κάνανε νά βλαστημήσω την ώρα που
γεννήθηκαν!

— Τι λές, άδερφέ!

— Αχ' τί σου λέω γώ! Κοίταξε τώρα νά μή
φάμε τό Φανάρι με τά βουνά του και τά κατσά-
βραχα. Δέστε λίγο τον τόπο, καμαρώστε τον, γλεν-
τήστε κ'ένα δυό ώροϋλες και δρόμο ύσταρκι! Πριν
βασιλέψη ο ήλιος νάμεστα πέρα... Δεξιά, κύρ Γιάγκο,
τό τιμόνι...

— Από δω νά βγοῦμε.

— Στάσου νά πάμε πίσου, θά βγῆτε πιό εϋ-
κολα...

— Όχι, άδερφέ, γιατί; έχει σκαλιά ο βράχος,
δέ βλέπει;

— Έχει σκαλιά μά γλυστράνε και θά κολυμ-
πήσετε!

— Για γέρους, μωρέ, μάς παίρνεις; άραξε κει
τή βάρκα!

Ο Γιάννης έφερε τή βάρκα σύρριζα στα σκα-
λοπάτια. Ο Άράπης πετάχτηκ' όξω και τή σιγού-
ρεψε, δίνοντας τη σ' ένα παλούκι, χωμένο κει ξε-
πίτηδες. Πρώτη πήδησε ή Μαριώ στο μονοπάτι και
πήγε νάνεβῆ τά σκαλοπάτια μά πήρε τον κατή-
φορο, κουτροβαλώντας, κι ά δέν είταν ο Άράπης
νά την άρπάξη θά βουτούσε σίγουρα...

— Παναίτσα μου!

— Διαόλου κόρη! Ποιός σου τό σφύριξε, μωρή,
πως έγινε Μπουμπουλίνα;

— Αχ πως τρώμαξα! Πως χτυπῆ ή καρδούλα
μου!

— Σου λένε γλυστράνε τά σκαλάκια, σϋ τραβῆς
σά ζουρλή!

— Κ' είναι βαθιά τά νερά δω πέρα... Για δές
ρέ Σόφο, δε θάναί τρεις όργυιές;

— Αμ δω είναι σά νά ταξιδεύης μεσοπέλαγα!
— Στοιχειωμένο είναι τό Φανάρι; δε βρίσκεται
κανεις δω πέρα;

— Καπτάν Νικόλα! Έ καπτάν Νικόλα!...

Σταθήτε, βρέ παιδιά, νάνεβῶ νά ιδούμε τί τρέχει.
Ο Άράπης ξεπόλυτος άρχισε νάνεβαίνει την
πίετρινη σκάλα, την έρθη κι άπότομη και νεροφαγω-
μένη, σά νά σκαρφάλωνε στο κατάρτι του. Ο Γιάν-
νης κατσάρωσε πίσω του, σά μαϊμού, άνεβαίνοντας
κι αυτός ένα ένα τά σκαλοπάτια, με τό φόβο μην
κουτροβαλήση και πιάζη ο λόγος του Άράπη. Οι
άλλοι τριγυρίσανε τό μονοπάτι του βράχου, νά μά-
θουνε καλά τά κατατόπια.

— Εί ρε σεις ζαγάρια, πκλιόγεροι! — άκού-
στηκ' ή φωνή του Γιάννη από πάνω — Στίς κακο-
τοπιές, μωρέ, φαίνονται τά παλλικάρια!

— Άκου τον — είπ' ο Κώστας γελώντας — άκου
τον, τον παλλικάρ! Σά βγῆ τῶρ' άπ'ένου κανένας
ποντικός, θά δῆς τό Γιαννάκι μας νά πάρη τή σκάλα
μέ τά τέσσερα!

— Όχι δά! Δέν είναι φοβι-σάρης ο κύρ Γιάγκο!
— είπ' ή Μαριώ, τρίβοντας άκόμα τό ποδάρι
της, που γδάρθηκε.

— Νά, και δικηγόρος του! Τι τά θές, τυχερός

ἔσται ζήτημα κοινωνικό, τοῦ ὁποῦ τὴν ἐκκρηξὴ ἀναγκαστικὴν ὁ κοινὸς τοῦ ἔθνους ἀγῶνας διὰ τὴν ἐνωσὴν του. Καὶ δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ νὰ ὑπάρχη ζήτημα κοινωνικό σὲ τόπο πού, σὰν τὴν Ἑλλάδα, ἔχει τὴν ἀξίωση ν' ἀποτελῆ κοινωνικὴν ἱεραρχία, καὶ ἔχει ἀπλὸ ἀνθρωπομάζωμα. Ζήτημα κοινωνικό σημαίνει ζήτημα ἀνισότητος, πρὸ πάντων οἰκονομικῆς, τῶν κοινωνικῶν τάξεων, καὶ κατ' ἀκολουθίαν σφοδρὸ μεταξὺ τῶν ἀνταγωνισμῶν.

Ἡ ἰθνηκὴ μας ἱεραρχία εἶναι βέβαια ὄρος ἀπαραίτητος τῆς γενικῆς τοῦ ἔθνους εὐημερίας. Ἀλλ' ἀμείσως μετὰ τὸ ζήτημα τῆς ἰθνηκῆς ἐνότητος, παρουσιάζεται τὸ κοινωνικό ζήτημα πού σκοπὸν ἔχει κυρίως καὶ εἰδικῶς τὴν οἰκονομικὴ καλλιτέρευση τῶν κατωτέρων τάξεων τοῦ λαοῦ. Ζήτημα κοινωνικό ὑπῆρξε παντοῦ πάντοτε, ἀπ' ἀρχῆς τῆς θετικῆς ἱστορίας. Γιατὶ πάντοτε ἡ τάξη ἐκείνη τῆς κοινωνίας, τῆς ὁποίας κάθε φορὰ πέφτει κληρὸς ἢ στέρηση καὶ ἡ φτώχεια, ἐφθόνησε τὴν πλουτοῦ καὶ τὴν καλοζωία τῶν πλουσίων, κ' ἐπεθύμησε καλλιτερὴ τύχη. Ἀπὸ τὸν κανόνα αὐτὸν δὲ θὰ κάμῃ βέβαια ἐξαιρέση ἡ Ἑλλάς. Καὶ τότε, ποῖος μπορεῖ νὰ ὑποτιμῆσῃ τὴν μεγάλην σημασίαν τοῦ ζητήματος;

Σὲ κάθε κοινωνία, ἡ τάξη ἐκείνη τῶν ἀνθρώπων, πού, δι' ἓνα ἢ ἄλλο λόγο, ἐκέρδισε τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, ἀπέκτησε τὰ ὑλικά τοῦ κόσμου ἀγαθὰ, καὶ μετὰ τὴν δύναμιν πού αὐτὰ τῆς παρέχουν ἐκπληρῶνει ἐμφυτον εἰς τὸν ἄνθρωπον προορισμῶν, πρωταγωνιστεῖ δηλαδὴ στὸν δρόμον τῆς δημιουργικῆς ἐργασίας, καλλιεργεῖ καὶ προάγει τὰ γράμματα, τὴν τέχνην, τὴν ἐπιστήμην καὶ τὸ ἐμπόριον, γίνεται αἰῶνες ὀλόκληρους θεματοφύλακας τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν τῆς κοινωνίας, παρατηροῦμε πού εἶναι τῆς φύσεως ἀδυσώπητος ἀλλὰ καὶ λογικὸς νόμος, ἡ τάξη αὐτὴ νὰ κουρασθῇ, νὰ ἐξαντληθῇ μέχρι θανάτου, καὶ ὀλοτέλα νὰ συντριβῇ. Καὶ τότε νέα δύναμιν, νέα ἔρμη ἀπὸ τὰ κατώτερα παρθένα καὶ γιομάτα ἐνέργεια στρώματα τῆς κοινωνίας παίρνει τὴν θέσιν τῆς κουρασμένης τάξεως, κάνει ἑμμελῆ ἐργασία, καὶ πάλι μετὰ τὴν πάροδον τῶν αἰώνων ἐξαφανίζεται (1). Τέτοια τοῦ κόσμου ἡ μοῖρα καὶ ὁ νόμος. Ὅποιος θέλῃ νὰ ἐξετάσῃ τὴν δικαιοσύνην τοῦ νόμου τούτου, μὴ λησμονῆσῃ ὅτι τῆς ἱστορίας ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἡ ἀληθέστερη τοῦ κόσμου τούτου. Καὶ ἡ

(1) Bl. καὶ Fichte, «Reden an die deutsche Nation».

ἱστορία δὲν ὑποφέρει κοινωνικὴν τάξιν ἀνίκαν νὰ κάμῃ τὰ καθήκοντά της. Ὅπως εὐνοεῖ τις ἡγήτιδες τάξεις, ἔτσι καὶ δὲν τις ἀνίχεται ὅταν ἀρχίσουν νὰ ραθυμοῦν. Ἀλλοίμονο δὲ στὸ ἔθνος ἐκεῖνο τοῦ ὁποῦ οἱ κατώτερες τάξεις παύουν νὰ εἶναι πηγὴ δύναμεις τοιαύτης τῶν ἐξαντλουμένων κοινωνικῶν στοιχείων, νάσαι δηλαδὴ πηγὴ ζωῆς. Τέτοιο ἔθνος εἶναι ἔτοιμον γιὰ τὸν θάνατον.

Εἰς τὸ κοινωνικό ζήτημα πρόκειται λοιπὸν γιὰ τὴν εὐημερίαν τῶν φτωχοτέρων τάξεων, καὶ λοιπὸν γιὰ τὴν κοινωνικὴν εὐρωστίαν. Τὸ κοινωνικό ζήτημα εἶναι τὸ ζήτημα τῆς ὑπάρξεως, διότι ἡ καλλιτέρευση τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν φέρνει κατὰ κανόνα καὶ καλλιτέρευση τοῦ ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου. Ἐμεῖς δὲ προορισμῶν κάθε κοινωνίας θεωροῦμε τὴν πνευματικὴν δημιουργίαν, γιατί, ὅπως λέγει ἓνας σοφὸς μετὰ διδάσκαλος, «Ἡ πρόοδος εἶναι ἐνέργεια πρὸς ὠρισμένον σκοπὸν, ὁ ὁποῖος ἄλλος δὲν εἶναι παρὰ ἡ πραγματοποιήσις τοῦ ἀγαθοῦ, ὑπέρτατος προορισμῶς τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν κινεῖται εἰς τοιαύτην ἐνέργειαν παρὰ ὅταν ἐξυπνᾷ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του ἡ ὑψηλὴ συναίσθησις τοῦ μεγάλου σκοποῦ του, ἡ συναίσθησις ὅτι ἡ φύσις του εἶναι πνευματικὴ καὶ ὅτι ἡ ἀληθινὴ ζωὴ ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ ἡ πραγματοποιήσις τῶν ὑψηλῶν ἀναγκῶν τοῦ πνεύματος» (1).

Τὸ κοινωνικό ζήτημα ὑπάρχει ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, καὶ εἶναι μετὰ τὴν κοινωνία συνυπόστατον. Καὶ δὲν εἶναι τὸ μόνον πρόβλημα πού, ἂν καὶ ἔλυτο, σπαράξει τὴν ἀνθρωπότητα. Ἀφότου κατέχουμε μαρτυρίες τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, βρίσκουμε τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων μεταξὺ πνεύματος καὶ ὕλης. Ἀπὸ τὴν σφαῖρα τῆς καθαρῆς Μεταφυσικῆς, τῆς ἀπλησίαστης εἰς τὸν κοινὸν νοῦν, κρινεται τὸ πρόβλημα ἰδῶ κάτου, ὅπου μανιζεῖ ὁ ἀγῶνας τῶν διαφόρων ἠθικῶν συστημάτων. Ὅλοι ζητοῦν νὰ θέσουν εἰς ἀρμονίαν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ὕλην, τὸ ἠθικὸν ἰδεῶδες καὶ τὴν πρακτικὴν δράσιν» (2).

Τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν ἡ ἐξέλιξις ἔχει ὡς τώρα συντελεσθῆ εἰς τὴν ἀντίθεσιν ἀδιαλλάκτων ἀγῶνων, διότι ἀδιαλλάκτες καὶ ἀσυμβίβαστες εἶναι καὶ οἱ συγκρουόμενες ἀξιώσεις. Καὶ ναὶ μὲν εἶναι τὸ κοινωνικό ζήτημα παλαιὸ ὅσο κι ὁ κόσμος, ἀλλὰ

(1) Γ. Καλοσοῦρος, «περὶ ἰθνηκῆς γλώσσης καὶ ἰθνηκῆς ἱστορίας» σ. 8.  
(2) Fanny Imle, in Monatschrift für christliche Sozialreform, März 1908, S. 129.

δὲν εἶναι τόσο παλαιὰ ἡ περὶ ἰσότητος ἀντίληψις τῶν συγχρόνων μας, δὲν εἶναι τόσο παλαιὰ ἡ σημαντικὴ συνειδησις τῆς ἀστικῆς καὶ πολιτικῆς ἰσότητος πού κάνει τὴν οἰκονομικὴν ἀνισότητα περισσότερο αἰσθητῆ, καὶ δὲν εἶναι τόσο παλαιὰ ἡ βαθμιαία κατάπτωση τοῦ θρησκευτικοῦ πνεύματος ἐγκρατερίσεως, χάρις ὅτι ὁποῖον οἱ πάσχοντες ὑπέφεραν τὰ βάσανα τούτης τῆς ζωῆς μετὰ τὴν ἐλπίδα μελλούμενης ἀμειβῆς. Εἶναι δὲ νέο τὸ φαινόμενο κλήρου ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν πού νὰ ζητῇ κοινωνικὴν μεταρρυθμίσεις, ν' ἀναγνωρίζῃ δηλαδὴ ὅτι στὰ βάσανα τῆς ἐπιγείου ζωῆς ὑπάρχει θεραπεία, καὶ νὰ σβύνη κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο στὴν καρδίαν τῶν δυστυχούντων τὸ αἶσθημα τῆς ὑπομονῆς καὶ τὴν παρηγορία τῆς ἐλπίδος περασμένων ἐποχῶν (1).

Τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος νεώτατον γέννημα εἶναι καὶ ὁ κοινωνισμὸς, πού ἀποτελεῖ σήμερον σπουδαῖον, ἀπαραίτητον μαλιστα παράγοντα κοινωνικῆς προόδου εἰς ὅλους τοὺς πολιτισμένους λαούς. Ὁ κοινωνισμὸς εἶναι ἡ νεώτατη μορφή τῆς ἀναπόφευκτης διαπάλης τῶν τάξεων, ἀλλὰ μορφή πού ἀντανάκλαξ ὅλες τις ὕλικές καὶ πνευματικὴς ἀνάγκης τῆς ἐποχῆς μας. Γι' αὐτὸ νομίζουμε πού πίσω ἀπὸ τὸν κοινωνισμὸν κρύβεται ζήτημα νέου πολιτισμοῦ.

Πολλοὶ ἀπ' ὅσους πραγματεύονται τὸ κοινωνικό ζήτημα χωρίζουν δύο τοῦ ζητήματος συστατικά, τὸν κοινωνισμὸν καὶ τὴν κοινωνικὴν κίνησιν.

Ἀλλ' ἂν τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ ὁ στοχασμὸς τοῦ ἴδιου, αὐτὴ ἡ διάθεσις τῆς ψυχῆς του, τότε βέβαια δὲν μποροῦμε νὰ χωρίσουμε τὸν κοινωνισμὸν ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν κίνησιν, καὶ νὰ θεωρήσουμε ἐκεῖνον μὲν ὡς ἰδέαν, πού μόνον στὸ νοῦ τῶν ἀνθρώπων ἔχει ὑπόστασιν, τούτην δὲ ὡς κάτι πραγματικόν, χωριστὸ ἀπὸ τὸν πρῶτον. Βέβαια, ὁ κοινωνισμὸς, ἀπόρροια θεωρητικῆς σκέψεως, προηγήθη καὶ προηγείται τῆς κοινωνικῆς κινήσεως, καθὼς ἡ σκέψις, περισσότερο ἢ λιγώτερον ἀρίστη, προηγείται τῆς πράξεως (2). Καὶ οἱ δύο ὅμως ἔχουν γιὰ τὴν ἱστορίαν καὶ γιὰ τὴν ζωὴν τὴν ἴδιαν σημασίαν, γιατί εἶναι ἐκφράσεις ταυτότητες τοῦ κοινωνικοῦ ζητήματος. Ὁ κοινωνισμὸς καὶ ἡ κοινωνικὴ κίνησις κάθουν ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ὄρον τοῦ ἀλύτου κοινωνικοῦ ζητήματος.

**Α. ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΣ**

(1) Edm. de Amicis, «Lotte civili» p. 39.  
(2) Παρβλ. Werner Sombart, «Sozialismus u. soziale Bewegung», S. 15 (15 Aufl.).

ἀνθρώπος.

— Ἐδῶ θὰ κάτσουμε, μωρέ; Πάμε καὶ μεῖς ἀπάνου, νὰ μὴ μᾶς κοροιδεῖ ὁ παλλικάρης!

— Νά! ὁ μπάρμπας μου, νά! ἔρχονται!

Κεῖνη τὴν ὥρα, ἴσια ἴσια, φάνηκε πὸ πέρα, ριζοβουναὶ ριζοβουναὶ πλέοντας, ἓνα βαρκακί μετὰ δύο γέροντας, τοὺς φύλακες τοῦ Φαναρίου. Ὁ ἓνας ἀψηλός, δεμένος, μ' ἄσπρα κατσαρὰ μαλλιά, κατακόκκινος, γεμάτος ζωὴ, μ' ὅλα τὰ ὀδόντα του, εἴτανε ὁ καπτάν Νικόλας, ὁ ἀρχιφύλακας. Φοροῦσε κοντοβράκια Αἰγυπτιακά, μακρὸν γαλάζιον ζουναρι καὶ φέσι μικρὸ, στραβὰ στραβὰ βαλμένο, γιορταμιλίδικα. Στὸ ἓνα του ταῦτι κρεμιώτανε σκουλαρικὶ ὀλόκληρος σου μύριζε θάλασσα! Ὁ ἄλλος ξηντάρης, ζαρωμένος, μαυροκίτρινος, εἴτανε χωριάτης, ἀπ' τὴν Περαχώρα, φουστανελλάς, ἀδερφὸς τῆς μάνας τῆς Μαρίας. Εἶχε κεῖ κοντὰ στὸ Φανάρι χωράφια καὶ τὰ δούλευε, παίρνοντας καὶ μιστὸ γιὰ βοήθην τοῦ Φαροφύλακα. Τὸ βαρκακί ζύγωσε σιγά σιγά καὶ διπλάρωσε τ' ἄλλο...

— Καλῶς τὸ μπάρμπας μου, καλῶς τοῦ!

— Ἀρῆ τ' θές ἐπὶ δῶ χέμ! πανάθεμά σε!

— Ἦρθα νὰ σε ἰδῶ, μπάρμπας μ'! Ἐχου 'να χρόνον νὰ σε ἰδῶ!

— Καλῶς σε βρήκαμε, καπτάν Νικόλα! — εἶπ' ὁ Σόφος, σφίγγοντας τὸ χεῖρ τοῦ καπετάνιου, πού πῆδησ' ὄξω με σβελλοσύνη παλλικαριῶν.

— Καλῶς τα τὰ παιδιὰ, καλῶς τα! Ποῦν' ὁ Ἀράπης, μωρέ;

— Ἀνέθηκε πάνου...

— Καλῶς ὄρισες στ' ἀρχοντικὸ μας, καπετάν Νικόλα! Τὸ κυριέψαμε σήμερις, τέλειωσε! φώναξε πὸ πάνου ὁ Ἀράπης.

— Μπρὲ μπᾶς καὶ βάλατε χεῖρ στὰ χρυσαφικά;

— Σ'τὰ πῆραν ἄλλοι! ποῖος σοῦπε νάφινης τὸ Φανάρι μοναχό;

— Καὶ τὰ παιδιὰ πὸ δῶ μένουνε στὸ Λουτράκι; γιὰ σιργιάνι, βέβαια... Δὲ μού μυρίζε χωματίλις ἡ θωριά τους!

— Γῶ, εἶπ' ὁ Κώστας, πάσχω ἀπὸ ἀρρωστοφαγιά! ὁ Θεόδωρος εἶναι ζωγαδικός, κι ὁ Γιάννης μας κεῖ πάνου, τὸμορφο κειὸ παλλικάρη, πού ξετρελλαίνει τὰ κορίτσια, ἔχει... ὄξω πὸ λόγου σας... ὀστερισμοῦς!

— Χὰ χὰ χὰ! Μωρὲ παρία πού μούρθε σήμερις! Γῶ, τὸ λοιπὸ, θὰ σὰς γιαιτρέψω τώρα... Ἐχου πιάσει δῶ κάτι μπαρμποῦνια μετὰ μουστάκι, πούναί

γιὰ βασιλικὸν τραπέζι. Ἐχουμε καὶ στρεῖδια, πού νὰ τὰ μυρίση γαστρωμένη τὸ ρίχνει. Ἐχω καὶ μυτζήθρα. Θὰ φέρατε, βέβαια, καὶ κρασί. Ἐὰν τὰ στρώσουμε, μωρέ, κάτω, πού θὰ πάη γόνα! Ἐὰν τὸ κάψουμε!

— Αἶντε ντέ! — φώναξ' ὁ Ἀράπης — θὰ φάη ὁ κούνουπας σίδερο κ' ἡ μῦγ' ἀτσάλι! Ἐχουμε μιὰ νταμουτζανούλα κοκκινέλι Περαχωρίτικο, πού σπιθοβολάει...

— Πᾶμ' ἀπάνου, τὸ λοιπὸ, παιδιὰ, πᾶμ' ἀπάνου! Καλῶς ὄρισατε στὸ φτωχικὸ μου...

— Γιὰ σου, καπτάνιε! Βλέπω θὰ γενοῦμε καλοὶ φίλοι...

— Ἐ! εἶμαστε καὶ μεῖς μιὰ φορὰ κάτι, μὰ φαίνεται ματιαστήκαμε. Δόξα νάχη ὁ Θεός!.. Προσέχετε τὰ σκαλάκια... γλυστράνε...

Ἀνεβήκνε στὴν ταράτσα. Ὁ βράχος εἶναι ψηλός, δώδεκα, δεκαπέντε μέτρα, σὰ σπιτι τριπᾶτο. Τὰ σκαλάκια, πού τοὺς φανῆκαν ἄσωστα, βγαίνουνε πάνου σὲ μιὰ στενὴν ταράτσα, καμωμένη γύρω στὸ Φανάρι, σὰν μπαλκόνι. Ἐνα χαμηλὸ τοιχάκι σὰν πεζούλα περιζώνει τὴν ταράτσα, ὀλόγουρα, ὄξω πὸ τὸ ἀνοιγμὰ τῆς σκαλας, κ' ἔτσι μπορεῖ κανένας καὶ μετὰ τὸ δυνατότερον ἀγέρα νὰ σταθῇ κεῖ πάνου,



# Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την Αθήνα Δρ. 8.— Για τις Έπαρχίες Δρ. 7  
Για το Εξωτερικό Δρ. 20.

Για τις Έπαρχίες δεχόμαστε και τριμήνες (2 Δρ. την τρι-  
μήνα) συνδρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητής ἢ δὲ στέλλει μπροστά  
τὴ συνδρομὴν του.

10 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 10

**ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ.** Στὰ κιάκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιδό-  
δρομου (Ἀκαδημία), Βουλὴ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδη-  
ρόδρομου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντικρὺ στὴ Βουλὴ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτο-  
ρεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

## ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Στενοχώρια γιὰ τὴ Βουλὴ μας—Εἰρηλικὴ ἐπανάσταση—Οἱ φόβοι ἐνὸς Τουρκομε-  
ρίτη.

**ΠΑΡΑΠΟΛΥ** στενοχωροῦνται μερικοὶ συνταγματικοὶ πατριῶτες πού δὲν ἀρχίνοις ἀκόμα τὴ δουλιὰ τῆς ἡ Βουλῆς μας καὶ τὴν πατριωτικὴ αὐτὴ στενοχώρια τοὺς βρεθῆκανε δὴ τρεῖς Ἀθηναϊκὲς ἐφημερίδες νὰ τὴν τελελήσουν καὶ ν' ἀρχίνοις καὶ αὐτὰς τὴς φωνῆς καὶ τὰ κιάματα καὶ νὰ συνη-  
ρωτῶνε: Γιατὶ ἀκόμα δὲν ἀρχίνοις ἡ Βουλὴ μας τὴς ἐργα-  
σίης τῆς;

Τρομερὸ αὐτὸ, τρομερώτατο, μὰ τὴν ἀλήθεια! Τόσες μέρες τώρα ποῦχε ἀνοίξει ἡ Βουλὴ, μὲ ἠγιασμένους καὶ μὲ Βυζαντινὴς καντάδες, καὶ ὅμως νὰ μὴν ἀρχίνοις ἀκόμα τὴς ἐργασίης τῆς, καὶ νὰ μὴν τόσος ἀέρας ἀκαβούρνιστος! Καὶ κλαίνε καὶ δέρνουνται οἱ πατριῶτες. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ μερικοὶ προδότες πού ξεροντας τὰ χάλια τῆς Βουλῆς καὶ τὰ ἀεροκαβουρνιστικὰ φερομάτια τῆς, ἐτοιμάζονται νὰ ρωτή-  
σουν μεθαύριο, πού θάρχίνοις τὴς ἐργασίης τῆς: Μὰ δὲν μποροῦνε νὰ μὴν γιὰ πάντα κλεισμένη μὴ τένια Βουλὴ;

Γιατὶ ἐπιτέλους, γιὰ νὰ μὴν τὰ ξερομοσοῦμε τὰ λόγια, ἡ πολιτικὴ μας καταστάσις ἔφτασε πιά σὲ τέτοιο σημεῖο πού ἡ πρέπει ν' ἀλλάξει συνθέματα ἡ Βουλὴ ἢ νὰ μὴν γιὰ πάντα κλεισμένη.

Παραχόρτασε πιά τὸ ἔθνος αὐτὴ τὴν κοινοβουλευτικὴν κωμωδία πού παίζεται τόσα χρόνια τώρα στὴ ράχη του.

\*

**ΡΟΔΟΧΑΡΑΖΕΙ** ἀπὸ διάφορες μεριὰς τὴ εἰρηλικὴ ἐπα-  
νάσταση καὶ τὴ γλυκοχαίρετάμα. Τὸ σκολεῖο τοῦ Δελμούζου

τόσο ψηλά, χῶρις φόβο νὰ πεταχτῆ στὴ θάλασσα. Τὸ Φανάρι, καλοχτισμένο, βασιλικὸ σπιτί, ὄλο ἀγκωνάρι καὶ μάρμαρο, ἔχει μιά μεγάλη κάμαρα κάτω σὰ μακρονάρι, μὲ πολλὰ γύρο παραθύρια, καὶ μιά μικρούλα πάνω, πού κοιμάται ὁ φύλακας στὸ πλάγι τῆς ἀρχίζει μιά σκάλα γυριστῆ, σὰ βίδα, καὶ ἀνεβαίνει κανεὶς στὸν πύργο τοῦ Φαναρίου, πού βρίσκονται τοῦ φωτισμοῦ οἱ μηχανεῖς, ἡ λάμπα, τὰ γυαλιὰ καὶ τὸ ρολοῖ. Ἀπὸ κεῖ πάνω βασλεύει κανεὶς σ' ὄλο τὴν κόρφο, ἀπ' τὸ κανάλι ὡς πέρα πέρα, στοῦ Γαλαξειδίου τὰ σύνορα. Ἡ κάμαρα τοῦ φύλακα εἶχ' ἕνα κρεββατάκι μὲ στρίποδα, ἕνα τραπέζι, μιά κασέλα, μὲ τὰ ρουχὰ του, καὶ κῆνα δὴ καρέκλες. Τὸ μακρονάρι κάτω, ταραττωμένο, ἔχει τζάκι καὶ χρησιμεύει γιὰ κουζίνα, γι' ἀποθήκη καὶ καμμιὰ φορὰ, σὰν τυχαίνει κανένας παραδοσιακὸς μῆνος, γιὰ ξενῶνας. Δὲν εἶχε τότες πολλὰ πράματα μέσα. Πάνω πὸ τὸ τζάκι ἐκχόρα μὲ τετζε ρέδια καὶ σκουτελικὰ. Δίπλα του ἕνα ντουλάπι στὸν τοῖχο, γιὰ τὴς προμήθιης τους. Χῆμου, στὴ σειρά, πηνιάτες, τενεκέδες καὶ στάμνες τοῦ νεροῦ. Δὴ τρία σκαμνιά καὶ ἕνας γιοῦκος στὴ γωνιά, πὸ ψάθες διπλωμένες καὶ ἀντρομῆδες, ἀποσῶνανε ὄλο τὸ λούσο τῆς κάμαρας. Στους τοίχους ἐβλεπε; κρεμασμένα

στὸ Βόλο εἶναι ἕνα φωτεινὸ σημάδι τῆς ἐπανάστασης καὶ ἄλλο σημάδι εἶναι ἡ ἀπόφασις τῶν παπουτσῆδων τῆς Ἀθήνας (καὶ νὰ μᾶς συχωρέσουν οἱ καλοὶ τεχνίτες πού δὲν τοὺς γράφουμε εὐποδηματοποιούς) νὰ μὴν ξανακάνει κανεὶς παπούτσια στὸν κ. Ὑποφρούραρχο πού φέρθηκε τόσο ἀληθινὰ καὶ τῆς ἐξοχίας στὸ ἔξολο ἕναν παπουτσή γιὰτὶ δὲν τοῦδινε τὰ παπούτσια χάρισμα. Καὶ ἄλλα σημάδια ἀπὸ ἄλλες μεριὰς, λιγιστὰ γιὰ τὴν ὥρα, ἔρχονται νὰ μᾶς διαλαλήσουν πὸς ὁ Ρωμιὸς ἀρχίνοις νὰ συλλογίζεταί πὸς εἶναι καιρὸς πιά νὰ διώξει τὸ ραγιαδισμό ἀπὸ τὴν ψυχὴ του.

Μὰ μ' ἕνα δὴ ἄτομα καὶ μὲ μιά δὴ συντεχνίης δουλιὰ δὲ γίνεται καὶ τὸ ροδοχάραμα θὰ μὴνεί πάντα ροδοχάραμα. Γιὰ νὰ γίνει πράμα τὸ ὄνειρο, πρέπει νὰν τὴ νιώσομε ὄλοι μας τὴν ἀνάγκη μῆς τέττας ἐπανάστασης—καὶ γιὰ νὰν τὸ νιώσομε αὐτὸ πρέπει νὰν τάκοῦμε νύχτα μέρα, πρέπει ἡ ἰδέα αὐτὴ νὰ μᾶς γίνει τῆς ψυχῆς μας τὸ ψωμί.

Ποῦναι οἱ ἀκούραστοι ἱεραπόστολοι τῆς ἁγίας κ' ἐθνο-  
σιώστρας αὐτῆς ἰδέας;

\*

**ΚΑΠΙΟΣ** Τουρκομερίτης φίλος μᾶς γράφει τὰκόλουθα: «Timeo Danaos. Φοβάμαι τοὺς Τούρκους καὶ... Σύνταγμα φέροντας. Αὐτὸ τὸ φόβο δὲν τοὺ νιώσανε ἐδῶ οἱ δικοὶ μας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ τώρα μὲ τὴς ἐκλογὰς ἄρχινοις νὰ τὸνέ μπειν ὄθουν. Οἱ νάτοῦροι δὲ δουλέψανε χρόνια καὶ χρόνια τώρα γιὰ νὰ δυναμώσουν τοὺς Ἕλληνας καὶ τὴς ἄλλες ξένες φυλὴς τῆς Τουρκίης. Δουλέψανε γιὰ νὰ δυναμώσουν πρῶτα πρῶτα τὴν Τουρκίαν. Καὶ δυνάμωμα τῆς Τουρκίης θὰ πεί ἀδυνατίσμα καὶ σβῆσιμο αἰγὰ σιγὰ καὶ ἄλλης ξένης ἐθνικότητος πού ζεῖ μέσα σ' αὐτῆς. Γι' αὐτὸ καλὰ θὰ κάνουν οἱ δικοὶ μας ἐδῶ ἀντὶ νὰ ξεμουρλαίνουνται μὲ τὴς Συνταγματικὴς ἐλευθερίας, νὰ θυμῶνται τὴ συμβουλὴ τοῦ γέρο Βιργίλιου καὶ νὰ κλειδῶνουν καλὰ τὸ στόμα τους καὶ τὰ σπίτια τους. Δὲν εἶναι δύσκολο, μαθῆς, νὰ ξεπεταχτοῦν καμμιὰν ὥρα οἱ Τούρκοι ἀπ' αὐτῆς τὸ Δούρειο ἴππο, πού λέγεται Σύνταγμα, καὶ νὰ γενοβολήσουν καμμιὰ καινούρια νυχτιά Ἁγίου Βαρθολομαίου.»

Αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Τουρκομερίτη φίλου μας μποροῦνε νὰν τὴ νιώσουν καλύτερα ὄλοι δικοὶ μας ζοῦνε στὴν Τουρκίαν, γι' αὐτὸ καὶ μῆς τὰ δημοσιεύουμε ὀλοσδιόλου ἀσχο-  
λίστα.

Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

## ΔΡΑΜΑΤΑ

- 1—ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ
- 2—Ο ΑΣΩΤΟΣ
- 3—ΟΙ ΑΛΥΣΙΑΔΕΣ

Πουλοῦνται στὸ γραφεῖο τοῦ Νουμῶ 4 δραχμῆς τὰ τρία. Μοναχὰ οἱ «Ἀλωσίδες», τρεῖς δραχμῆς. Στὴς ἐπαρχίης καὶ στὸ ἐξωτερικὸ στέλλονται δίχως παραπανιστὸ ἔξοδο γιὰ τὰ ταχυδρομικά.

## ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΑ\*

Εἶναι λυπηρὴ ἀλήθεια, ἀγαπητοὶ Χριστιανοί, ὅτι πολὺ λίγη σημασία δίνουνε σήμερα οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς καὶ τὰ μεγαλειότερα Χριστιανικὰ ἔθνη στὸ πνεῦμα αὐτοῦ τοῦ Εὐαγγελίου. Τὰ ἔθνη ἔχουν ὄλοσ διόλου ἀποκλειστικὲς εἶδες εἶναι πότε περισσότερο καὶ πότε λιγώτερο προσηλωμένα στὴν πατρίδα καὶ τὸ ἔθνος καὶ ἀδιαφοροῦν σὲ βαθμὸ μεγάλο γιὰ τὴν ἰδέα τῆς ἀνθρωπότητος. Τὰ ἔθνη ἔχουν μεταξὺ τους φοβερὸ ἀνταγωνισμό. Τὸ καθένα ζητεῖ καὶ θέλει νὰ προσδέψῃ μὲ τὴν καταστροφὴ τῶν ἄλλων. Ἐκφράζουν ὄλα μὲ τὴν μεγαλιότερη εὐκολία πόθους γιὰ τὴν εἰρήνη. Φιλοτιμιοῦνται ὄλα νὰ φαίνονται ὅτι δὲ θέλουνε διόλου φιλονικίης καὶ πολέμους. Ἀλλὰ τὸ καθένα ζοδεῖται ἀλύπητα γιὰ πολεμικὲς ἐτοιμασίης καὶ εἶναι στυμμένο ἀπὸ τὸ βῆρος πού φέρουνε οἱ ἐξοπλισμοί. Καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὄσα λέγονται γιὰ εἰρήνη εἶναι εἰρωνεία ἀπλή καὶ τίποτα περισσότερο. Μόνον ἕνα ἔθνος εἶδειξε, καθὼς μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία, καὶ δείχνει ἀδιακοπὰ, ὅτι ἐνοιῶσε πὸς συμβιβάζεται λαμπρὰ τὸ νὰ ἀγαπᾶ κανένας τὴν πατρίδα του καὶ τὸ ἔθνος του μὲ τὸ νὰ ἀγαπᾶ καὶ τ' ἄλλα ἔθνη καὶ ὄλη ὄλη τὴν ἀνθρωπότητα. Καμμιὰ φορὰ σ' ὄλη τὴ σταδιοδρομία του δὲν εἶδειξε ὅτι ἤθελε νὰ μεγαλώσῃ μὲ τὴν καταστροφὴ ἄλλων καὶ τότε ἀκόμα πού εἶχε μεγάλη ἀκμή. Σὲ ὄλες τὴς ἐποχῆς εἶχε ἀξιώσεις πού εἶχανε τὸ δικαίωμα τῶν. Τέτοιες ἀκριβῶς ἀξιώσεις ἔχει καὶ σήμερα ἀκόμα. Εἶναι ἐγωϊστικὴ κᾶπως, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὸ ποῦμε, γιὰ νὰ μὴ ἀδικήσομε τὴν ἀλήθεια, ὅτι τὸ ἔθνος αὐτὸ εἶναι τὸ Ἑλληνικὸ. Ἀπὸ τὰ χρόνια πού ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ἐνώθηκαν καὶ ἀδερφοθήκαν μὲ ἀρμονία θαυμασία, τὸ δικὸ μας ἔθνος ἀκολουθοῦσε μὲ μεγάλη ἀκρίβεια αὐτὸ τὸ δρόμο.

Ὅτι ἔκανε τὸ ἔθνος ὀλόκληρο σὲ βαθμὸ μεγάλο, τὸ ἴδιο πράμα ἔκανε καὶ κάνει καὶ τὸ ἄτομο σὲ βαθμὸ μικρὸ. Ὁ Ἕλληνας ἀγαπάει μὲ μεγάλη τρυφερότητα τὴν πατρίδα του καὶ εἶναι ἀφοσιωμένος πάντοτε στὴν ἔθνος του. Ὅσο καὶ ἂν ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὴν πατρίδα του, καλὰ μὲ κανένα τρόπο δὲν τὴ λησμοναίει. Εἶναι μάλιστα παρατηρημένο πὸς ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη του εἶναι τότε περισσότερο ζωηρὴ καὶ θέλει νὰ ἐκδηλώσῃ τὸ αἶσθημά του αὐτὸ σὲ κάθε περίσταση κατάλληλη καὶ μὲ κάθε θυσία. Ἐρεῖ πολὺ καλὰ, ὅτι ὄλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου, καθὼς ὁ πλοῦτος, ἡ ὑγεία, ἡ ζωὴ, εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δῶρα, πού ἀμα παρουσιάζονται μεγαλειότερες ἀνάγκες νὰ μὴ διατάξῃ κανένας νὰ τὰ θυσιαζῇ. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο πρῶτα

\* Ἡ ἀρχὴ του στὸ περκαμένο φύλλο.

κάθονται τὰ παιδιὰ στὸ σπιτί μας... Σὰν ἤρθανε εἶπα νῆρθω καὶ γὼ νὰ σὲ ἴδῶ...

— Αὐτὸ τὸ σπιτί θὰ σ' εἶχ' ἕνα τὸ κεφάλι!

— Ἄει τώρα, Στρατῆ, εἶπ' ὁ καπετάνιος, ψῆσ' τὰ ψάρια, ὄπως σοῦπα, μὲ τὰ λείπια, κᾶν' καὶ μιά σάλτσα μὲ λεμόνι. Σὲ θέλω. Ἄει! τί μουρμουρίζεις, μωρέ, ἀγριόγατε!

Ὁ γέρο Στρατῆς δὲν εἶχε, φαίνεται, τὴ γαλαντομικὴ τάφεντικὸ του. Ἀγριοκοίταζε τοὺς ξένους καὶ μπῆκε μέσα μουρμουρίζοντας, σὰ νὰ τοὺς ἐστελνε στὸν πιδὸ μεγάλο! Ὁ Γιάννης, ὡς νὰ ψηθοῦν τὰ ψάρια, ἔκανε μιά πετονιά καὶ τὴν ἔριξ' ἀπὸ πάνω στὴ θάλασσα, λογαριάζοντας νὰ πιάσῃ... τούλαχιστο σκυλόψαρο! Ἡ Μαρῶ κᾶθησε δίπλα του στὴν πεζούλα καὶ θωροῦσε τὴς βάρκες μὲ χαμογῆλιο, σὰν κᾶτι ἀστειὸ νᾶβαζε στὸ νοῦ της...

— Τί γελᾶς, μωρὴ Μαρῶ, τί θυμήθηκες; — τὴ ρωτήσανε,

— Κᾶτ' θυμήθηκα, ποῦπῆχ' δῶ... πάνε τώρα δὴ χρόνια.

— Πανᾶθεμά σε, τρελλοκόριτσο, πού τὸ θυμήθηκες! — εἶπ' ὁ καπετάνιος χαμογελασμένος.

— Τεῖττανε, Μαρῶ, τεῖττανε; πῆς μας νᾶχῃς καλὸ!

Ὅλα ἔνα καλὰ καὶ ἄξια — μουρμούρια' ὁ Στρατῆς — ἂμ τοῦτο γιὰ δὲ μ' χωρεῖ στὸ μυαλό μ' τ' ἔθλ' τοῖτ' ἡ ζουρλή Μαρῶ μὲ τὰ παλλικάρια... Κατὰ ντίπ παλάβωσ' ὁ πατέρας τῆς!

— Γὼ εἶμαι σπιτονοικοκυρὰ τους, μᾶρμπα,

αγια τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστη τὴν ἀγία» κ' εἶπεν  
 γὰ τῆς πατρίδας τὴν ἑλευθερίαν καὶ τὴς ἄλλης ἀνάγκης  
 μετὰ μεγάλη εὐκολίαν καὶ πολλὴ προθυμίαν θυσιά-  
 ζει καὶ πλοῦτον καὶ ὑγείαν καὶ ζωὴν. Σ' αὐτὴς τὴς  
 ἰδέες, σ' αὐτὴς τὴς ἀρχές, ποὺ εἶχε καθεὶ Ἕλληνας  
 ἀληθινὸς πατριώτης χρωστοῦμε δὴ αὐτὰ ἕσα ἔχομε  
 σήμερον, τὰ τόσα καὶ τόσα φιλανθρωπικὰ καταστή-  
 ματα, τὰ πολλὰ καὶ καλὰ σχολεῖα, ποὺ ἔγιναν  
 καὶ γίνονται καὶ ποὺ μορφώνεται ἡ νεότης, τὸ  
 μέλλον δηλαδὴ τῆς πατρίδας τῆς γλυκειᾶς. Κ' εἶναι  
 ἀκόμα πολὺ παρηγορητικὸ τὸ φαινόμενον, ἀγαπη-  
 τοὶ ἀδελφοί, ὅτι ὁ Ἕλληνας κὶ σὺν ἑτοιμάζεται  
 νὰ φύγῃ ἀπ' τὸν κόσμον αὐτὸν δὲ λησμοναίει τὴν πα-  
 τρίδα του. Καὶ γὰρ τὴν πρόδοσιν καὶ γὰρ τὴν ἀνά-  
 πτυξίν της ὄχι μόνον στή στενῇ ἔννοια, ἀλλὰ καὶ  
 στήν πλατύτερην, δίνει καὶ προσφέρει μετὰ μεγάλη εὐ-  
 χαρίστησιν, μετὰ πόθον συγκινητικὸν ὅλες τὴς οἰκονο-  
 μίας του. Ἄλλα πάλι πολὺ τιμὰ καὶ ἐξευγενισμένα  
 τῆς πατρίδας παιδιὰ, ποὺ τίμησαν καὶ τιμοῦν στήν  
 ξένη γῆ τὸ Ἑλληνικὸ ὄνομα, δὲ δυσκολεύονται νὰ  
 θυσιάσουν τὴν ἡσυχίαν τους νὰ βαλθοῦν σὲ κόπους  
 μεγάλους, νὰ κάμουν μαζὶ μακρυνὰ καὶ κοπι-  
 στικά γὰρ νὰ ξεπληρώσουν μετὰ πολλὴν περίσκεψιν καὶ  
 μεγάλη σύνεσιν καὶ ἀκρίβειαν τὴν τελευταίαν καὶ  
 ἐπομένως ἱερὴ θέλησιν κείνων, ποὺ δὲν προφτανοῦν  
 μόνοι τους νὰ πραγματοποιήσουν τὰ σχέδιά τους.

Δυὸ λόγια ἀκόμα ἐπιτρέψατέ μου γὰρ νὰ εἶ-  
 προσέσω, ὅτι ὁ Ἕλληνας καὶ τὴ ζωὴν του δὲν δι-  
 στάζει νὰ θυσιάσῃ, σὺν βλέπῃ ὅτι ἕνα μεγάλο  
 καλὸ θὰ δοῦν οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὴ θυσίαν σου, σὺν βλέπῃ  
 ὅτι ἡ πατρίδα του ὑποφέρει εἴτε μ' ἕνα εἴτε μ' ἄλλο  
 τρόπο. Ἐχομε γὰρ ὅλα αὐτὰ παραδείγματα πολλὰ  
 πολλὰ ἡμεῖς οἱ νεώτεροι, Χριστιανοὶ ἀδελφοί, καὶ θὰ  
 παραλείψομε δὴ τὰ ἄλλα γὰρ ν' ἀναφέρουμε μόνον  
 ἕνα, ποὺ εἶναι πολὺ πλησιέστερον πρὸς ἡμᾶς. Ὁ  
 πρόπος μετὰ τὸν ὅποιον διέθετο τὴ μεγάλην του περιου-  
 σίαν ὁ Μιχαὴλ Ἀναγνωστόπουλος, τοῦ ὁποίου ἡ  
 μνήμη θὰ εἶναι ἀθάνατη καὶ τὸ μνημόσυνον αἰώνιον,  
 μπορεῖ νὰ χρησιμεύῃ ὡς λαμπρὸς τύπος καὶ παρά-  
 δειγμα Χριστοῦ καὶ γὰρ ὅλους ἡμᾶς. Ἴσως ἴσως θὰ  
 ποῦν πολλοὶ «Ὅλοι μας Ἀναγνωστόπουλοι δὲν  
 μποροῦμε νὰ εἴμαστε». Εἶναι βέβαιον, ὅτι ἀπ' ὅλους  
 ἡμᾶς δὲ θὰ κατορθώσῃ κανεὶς νὰ φτάσῃ κεῖ ποὺ  
 στέκεται καὶ θὰ στέκεται ὁ κείμενος Μ. Ἀνα-  
 γνωστόπουλος. Παραδέχομε δὴ αὐτὰ ἄλλα προσ-  
 θέτω, ὅτι καὶ μεῖς μποροῦμε νὰ δείξομε τὴν πρὸς  
 τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἔθνος χρεωστούμενην ἀγάπην καὶ  
 χωρὶς νὰ εἴμαστε Ἀναγνωστόπουλοι. Εἶναι πολὺ  
 βέβαιον, ὅτι μποροῦμε νὰ φανοῦμε ὠφέλιμοι καὶ χρή-  
 σιμοι στήν πατρίδα μας ὄχι ὅμως μόνον σὲ στενὴν  
 καὶ περιορισμένην ἔννοιαν, ἀλλὰ καὶ σὲ πλατύτερην  
 καὶ περισσότερον ἐκτεταμένην. Εἶναι σήμερον πολὺ καλὰ  
 ἀποδεικνύμενον, ὅτι αἱ ἀποκλειστικαὶ ἰδέες δὲ φέρουν  
 καλὰ ἀποτελέσματα καὶ προπάντων σὲ μᾶς. Πα-  
 τρίδα μας δὲν εἶναι μόνον ἕνα χωριό. Ἀφοῦ ὅλοι μας

τὸ ξέρουμε αὐτό, δὲν εἶναι διόλου δίκαιον ἄλλοι νὰ  
 χορταίνουσι μετὰ τὸ παραπάνον καὶ ἄλλοι νὰ μὴ ἔχουν  
 οὔτε τὸ καθημερινόν. Νά, λοιπὸν εὐκαιρία νὰ δείξομε  
 ὅτι δὲν ἔχομε περιορισμένη ἔννοιαν καὶ ἰδέαν τῆς  
 πατρίδας.

Σὲ μεγάλη ἀνάγκη ἂς μὴ δυσκολευώμαστε διό-  
 λου καὶ γι' αὐτὴ τὴ ζωὴν μας. Καὶ γὰρ τὸ τελευ-  
 ταῖον αὐτὸ ἔχομε πολλὰ καὶ καλὰ παραδείγματα.  
 Ἄφινουμε τ' ἀρχαιότερα ἂς πάρουμε τὰ νεώτερα.  
 Κάθε μέρα βλέπομε αὐταπάρνησιν ἀξιοθαύμαστην.  
 Στρατιῶτες τῆς Ἐκκλησίας πρῶτα-πρῶτα ν' ἀγωνί-  
 ζονται τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν καὶ εἶναι ἑτοιμοὶ νὰ  
 μιμηθῶνται τὸ παράδειγμα ἀγαπημένου ἀδελφοῦ. ποὺ  
 ἔπεσε μετὰ γενναϊότητα κὶ ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ φύτρω-  
 σαν καινούργια λουλούδια γὰρ τὸ ἀμάραντον στεφάνιν  
 τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπειτα γνήσια παιδιὰ τῶν δοξασιμένων προγόνων  
 μας ἀφίνουν παλάτια, ἀφίνουν πλοῦτην, ἀφίνουν  
 ἀγαπημένην οἰκογένειαν καὶ θυσιάζονται γὰρ ἀδερ-  
 φοῦς, ποὺ ὑποφέρουσι. Γιατὶ ξέρουν ὅλοι πολὺ καλὰ  
 ὅτι μόνον μετὰ αὐτὸν τὸν τρόπο εἶνε δυνατόν νὰ ξεπλη-  
 ρώσῃ τὸ ἔθνος μας τὴ μεγάλη ἀποστολὴν ποὺ εἶχε  
 στὸν κόσμον αὐτό. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι σήμερον ὑποφέ-  
 ρομε φοβερά, ἀλλ' ἂς μὴ λησμονοῦμε ὅτι εἶναι  
 πολὺ φυσικὸν νὰ καταπολεμῶμε τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ  
 παραγνωρίζομε τὸ δίκαιον στὸν κόσμον τοῦτον. Ἐπί-  
 στες πρέπει νὰ μὴ μᾶς διαφεύγει, ὅτι εἴμαστε προω-  
 ρισμένοι νὰ ζήσομε καὶ θὰ ζήσομε ἐξάπαντος μετὰ  
 τὴ βοήθειαν τοῦ Μεγάλου Θεοῦ.

## ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Ἡ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Ἡ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Σ' ἕνα ἀπ' τὰ θεάτρων τοῦ Βερολίνου παρασταθί-  
 καν τώρα τελευταῖα ἔργα τοῦ Σαίξπηρου, ὁ «Ἐμπο-  
 ρὸς τῆς Βενετίας», τὸ «Ὀνειρὸν μίαν καλοκαιριᾶτι-  
 κῆς νυχτὸς», τὸ «Ὅπως εἶς ἀρέσει», ὁ «Βασιλεὺς ὁ  
 Δῆρ». Ἐργα τοῦ Σαίξπηρου δὲν παρασταθίκανε  
 βέβαια ἐκεῖ γὰρ πρώτη φορά, μὰ φαίνεται πὺς ποτὲ  
 ἄλλοτε ὁ Σαίξπηρος δὲν παρουσιάστηκε τόσο εὐσυ-  
 νεῖδῆτα καὶ τόσο βυθυστήμαντα ὅσο τὴν φορὰ τούτην  
 στὸ Βερολινεζικὸν θεάτρο. Συχνὰ πυκνὰ στὰ Βῦρω-  
 παϊκὰ θεάτρα, ἀκόμα καὶ στήν Ἀγγλίαν τὴν ἴδιαν,  
 καὶ στῆς Λόντρας τὰ θεάτρα, τότε μεταχειρίζονται  
 τὸν ἀθάνατον ποιητὴν—μετὰ τὴν μέθοδον τάχα τῆς λε-  
 γόμενης διασκευῆς—πρόχειρα, στενοκέφαλα, ἄνοστα,  
 καὶ μετὰ μεγάλη ἀσέβειαν πρὸς ἕνα τόσο ποιητὴν,  
 ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶναι πάντοτε σχεδὸν σὺν ἱερῶς καὶ  
 σὺν ἀπαραβίαστον, ἢ νὰ μὴν εἶναι. Ὁ Σαίξπηρος

ὡς εἶδος παντομίμα γὰρ τὴν διασκευάζει τῶν πολ-  
 λῶν, ὁ Σαίξπηρος κολοβωμένος, συγυρισμένος, κομ-  
 ματιασμένος, φορτωμένος μετὰ χίλια δυὸ στολίδια καὶ  
 μυροδικὰ βιομηχανικά, ποὺ δὲν ἔχουν καὶ πολλὴ συγ-  
 γένεια, μετὰ τὴν ἀπλή, τραχειά, περίσσια, ἀστόλιστην,  
 ἀφρόντιστην, καὶ γιγάντισσαν πάντα τέχνην του.—  
 Οἱ γερμανοὶ, ἄλλη μιὰ φορὰ τώρα, ἀφοῦ ἐδῶ καὶ  
 δυὸ αἰῶνες, δείξανε σωστὰ τί εἶναι τὸ σαίξπηρικὸν  
 δράμα, δείχνουσι καὶ τί πρέπει νὰ εἶναι τὸ σαίξ-  
 πηρικὸν θεάτρο.

Οἱ γερμανοὶ ὑποκριτὲς παίζουσι ἔργα τοῦ Σαίξ-  
 πηρου ἐπιστημονικὰ, νὰ ποῦμε, μεθοδικὰ, στοχαστι-  
 κά ὅσο δὲν παίρνει ἄλλο. Μόνον κάποια εὐγένεια τοῦς  
 λείπει, παρατρώουσι τώρα τελευταῖα κάποιον κριτι-  
 κός. Μὰ τάχα μήπως κὶ ὁ Σαίξπηρος παίρνει πολὺ  
 ἀπὸ τὴν εὐγένειαν ποὺ θέλομε; Ζήτημα.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὺς οἱ τεχνίτες τοῦ θεάτρου  
 στή Γερμανίαν μεταχειρίζονται τὸ Σαίξπηρον μετὰ ὅλην  
 τὴν θρησκευτικὴν εὐλάβειαν ποὺ μεταχειρίζονται καὶ  
 τὸ Βάγνερ. Ἀπὸ τὴν μιάν ἀκρὴν ὡς τὴν ἄλλην δὲν  
 κόβουσι τίποτε. Πέντε ὥρες πῆρε ἡ παράστασις τοῦ  
 Δῆρ. Ὁ σκηνοκὸς στολισμὸς ἀπλοποιημένος εἰς τρὸ-  
 πον ὥστε τὰ συχνὰ ἀλλάγματα τῆς σκηνῆς νὰ γί-  
 νονται εὐκόλα. Προτεστάντικη γύμνασις. Οἱ λεπτο-  
 μέρειες, παράμερα δὲ μᾶς γνοιάζει γὰρ τὰ φιλολο-  
 γήματα. Ἐρχόμεστε νὰ αἰστανθοῦμε καὶ νὰ τότε  
 χαροῦμε τὸν ποιητὴν μίσην στὰ πλάσματα ποὺ τοῦς  
 φύσῃ τὴν αἰώνιαν ζωὴν. Γύρω ἀπὸ τὰ πλάσματα  
 τούτα, τί χρειάζονται ὅλα τὰ μὴ στάζῃ καὶ μὴ  
 βρεῖθῃ, ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, καὶ μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν  
 ἐφρομομένων ἱπιστημῶν, ζετυλίματα καὶ μικρολο-  
 γήματα, ὅλες οἱ πολυτέλειες ποὺ κάνουνε νὰ θαμπώ-  
 νεται τὸ μάτι, καὶ νὰ παραγκωνίζονται ἡ θεῖα ποίη-  
 σις; Ἐτοί εἴπρεπε νὰ παρασταίνωνται στὸ θεάτρο  
 καὶ καθενὸς ἀληθινὸς ποιητὴν τὰ ἔργα. Ἀπλὰ καὶ  
 λειτουργικὰ. Τὸ παραπάνον, βλάπτει.

Ἄλλὰ ὅσο ἱκανοποιήθηκε ὁ Σαίξπηρος μετὰ τέ-  
 τοιου εἶδους ἐκτέλεσιν, τόσο ἀπὸ τὴν ἄλλην τὴν  
 μερὰ ἀδικήθηκε στὸ Βερολίνον τῶρον τελευταῖα ἀπὸ  
 τοῦς Γερμανοῦς, ἕνας ἄλλος συγγραφέας, εἶδος  
 Σαίξπηρος κὶ αὐτὸς τῆς μυθιτορικῆς φαντασίας, ὁ  
 Βελζάκ. Παραστήσαν ἕνα ἔργον του: τὸ Μερριαντέ.  
 Μετὰ ὅλην τὴν ἱστορικὴν ἀκρίβειαν. Φορέματα, σκηνῆς,  
 θαυμαστά. Μὰ ὁ νοῦς τοῦ Βελζάκ; Χοντρά καὶ  
 πρόστυχα νοθεμένος. Ἀπὸ ἔργον μεστὸν λαχταριστὴν

— Ἄμ δὲν εἶναι τίποτε κακὸν νὰν τὸ κρύψου!  
 — Πές το λοιπόν!  
 — Νά! εἴμουνα μικρὴ τότες, δέκα πέντε χρονῶν,  
 πρῶτ' βολὰ πούβραμ' ἀπ' τὸ χωριὸν στὸ Λουτράκι.  
 Μονάχα τὸ μαγαζὶ μας εἶχαμε χτισμένον καὶ  
 μιὰ κάμαρον ποὺ καθόμαστε. Τὴς κάμαρες ποὺ  
 κραταίει τώρα ὁ κύριος Γιαγκὸς μετὰ τὴν μαννούλα τ' δὲν  
 τὴς εἶχαμ' ἀκόμα. Βοηθοῦσα τότες πρὸς τὸν ποτὸν  
 μαγαζὶ, τράπεζον τὸν καφέ, τὸ λουκούμ'... γλίπεις  
 μικρὴν, παιδί ἀκόμα, καὶ δὲν ντρεπόμανε. Μιὰ μέρα  
 μᾶς ἦρτε κάποιος ἀφίντης, σαραντάρης, ψηλὸς κὶ  
 ἀδύνατος, σὰ σούβλα καὶ κίτρινος κίτρινος, σὰ χτι-  
 κιάρης ποὺς ξέρ' τὸ ντρεπὶ του! Κάθησε κεῖ σ' ἕνα  
 τραπέζικον καὶ διάταξε λουκούμ'. Τοῦ τὸ πάω γῶ.  
 Γυρίζει καὶ μ' λέει γελώντας—βρε κοριτσάκι, τοῦ  
 καφεντζῆ εἶσαι; — Νά! τ' λέω γῶ. — Ἄμ τί τὸ  
 θέλ' τὸ λουκούμ' ὁ πκτέρας σ'; σ' εἶσαι μοναχὸ  
 σ' ἕνα λουκούμ'!  
 — Καλὰ σοῦ τάπε, μωρὴ Μαριώ! ψέματα  
 εἶναι;  
 Για πές μας, στὸ θεὸ σου, σὲ χάριψε;  
 — Θέτε νὰ εἶς τὸ πῶ τὸ πικραμῦθι μ', ναι ἢ  
 ὄχι;  
 — Νά μᾶς τὸ πῆς, βέβαιον!

— Λίγε σὺ καὶ μὴν ἀκούς τὰ χῶρατά μας...  
 — Τὸ λοιπὸν κάθε μέρα τὸν εἶχαμε τὸν κίτρι-  
 νιστὴν κὶ ὅλο κατὶ μούλεγε καὶ γελοῦσε... γελοῦσα  
 καὶ γῶ, τὸπερνα στὸ παιχίδι. Μιὰ Κεριακὴ μπηκα  
 στὴ βάρκα τοῦ Φαναρίου κ' ἦρτα δῶ νὰ φέρω ρούχα  
 τοῦ μπάρμπα μ' καὶ κατὶ ἄλλες παραγγελίες του.  
 Ἦρξαμε βράδον, κοιμήθηκα δῶ καὶ πουρὸν πουρὸν  
 κατέθηκα κατ' στὸ γυαλὸν νὰ βρῶ γαρίδες καὶ κα-  
 θούρια. Κεῖ ποὺ τριγύριζα στὸ μονοπάτι ψάχνοντας  
 μέσ' στὰ βραχάκια, νὰ σου κ' ἔρχεται πὸ πέρα μιὰ  
 βάρκα μ' ἕναν κύριον καὶ δυὸ κυρίες, μιὰ γριὰ καὶ  
 τὴν ἄλλην νιὰ κὶ ὁμορφὴν. Κοιτάζω τί νὰ ἰδῶ—τὸν  
 ἀρρωστιάρον ποὺ μετὰ πείραζει Βηθήαν' ὄζω κὶ αὐτὸς  
 ἔκανε τὸ σπουδαῖον! — Ἐδῶ εἶσαι καὶ σὺ, μ' λέει,  
 καλὸ κοριτσάκι; — Ἐδῶ εἶμαι, τ' λέω, τὸ Φανάρι  
 δικό μας εἶναι, ἔχον μπάρμπα μ' τὸ φύλακα! Αὐ-  
 τὸς δὲ μ' ἀποκόρηθη μόν' πῆγε πάνου μετὰ τὴς κυ-  
 ρίας οἱ βαρκάρηδες τραβηχτήκανε στὸ πίσω μέρος,  
 στὸ λιμανάκι...  
 — Ὑστερα;  
 — Γῶ ξανάρχισα νὰ γυρεύω καθούρια. Βρῆκα  
 σ' ἕνα μέρος πολλὰ κ' εἴμουνα σκυμμέν' ὄντας  
 νοιώθω κάποιος νὰ σκῦβ' πάνω μ'... γυρνῶ... Πα-  
 ναίτσα μου! Ἐαυρῶ πὺς τότε γλίπε' ἀκόμα... εἶ-

τανε ὁ κυτρινιστὴς καὶ μετὰ κοίταξε μετὰ κατὶ μάτια  
 τόσα νά! γουρλωμένα καὶ κατακόκκινα, κ' ὅπως  
 μ' ἔπιασ' ἀπ' τὸν ὤμον ἔτρεμ' τὸ ξεράδι τ' καὶ γύ-  
 ρουε νὰ μοῦ φουχτώσ' τὰ στήθια κ' ἔσκυθε νὰ μ'  
 πάρ' φιλή! Ἀκα! μπηχνο γῶ μιὰ φωνή, μιὰ τ' δί-  
 νου στὸ γόνον ξαφνικὰ, πᾶρ' τον μπρούμουτα στὴ  
 θάλασαν!  
 — Δηλαδῆς, εἶπ' ὁ καπετάνιος, κόντεψε...  
 — Αὐτὸς δὲ σκάμπαζε γὰρ κολύμπ' καθόλου  
 Τάραζε μέσ' στὸ νερὸ, σὺν τὴν κότταν μέσ' στὸ πη-  
 γάδι, κ' ἔμπηγε κατὶ βραχύνες, μισοπνυμένες, φω-  
 νές, ποῦτανε τρομάρα μπηχνο καὶ γῶ τότε στριγ-  
 γλιές: τρέζτε, πνίγηκε! μπάρμπα! πνίγηκε! Καπτάν  
 Νικόλα, πρόφτασε!.. Παίρνω γύρα, πάω στοὺς βαρ-  
 κάρηδες, στριγγλιζῶ καὶ κεῖ βοήθεια καὶ πέφτ' κά-  
 του ξερή! Μ' γύρισε ὁ κόσμος, μ' κοπήκαν τὰ γό-  
 νατα, καὶ γκρεμιστήκα λιγοθυμισμέν'... Σὺν ἦρτα  
 στὸν ἑαυτὸν μου, εἴμανε ξαπλωμένη πάνου στὸ κρεβ-  
 βᾶτ' τοῦ καπετάνιου καὶ μούδινε νὰ μωρῶ μωρο-  
 διά κείν' ἢ νὰ κυρῆ ἢ ὁμορφὴν. Εἶταν' ἡ γυναῖκα  
 τοῦ κίτριναρ', πανάθεμα τὸ γονιὸν του, ναι!  
 — Γῶ, εἶπ' ὁ καπετάνιος, ἔκουε πὸ δῶ νὰ  
 στριγγλιζῆ; μπάρμπα πνίγηκε! κ' εἶπα πὺς πνί-  
 γηκε ὁ μπάρμπα τῆς. Πετιέμαι ὄζω καὶ τότες

ζωή, και με το αίμα της καρδιάς γραμμένο, ο Μερκαντέ του Βαλζάκ παρουσιάστηκε σε μια φάρσα του κατώτατου ίδους, από τους άσυνειδητους, τη φορά τούτη, έρμηνευτές του. Τόσο έχει να κάνει το παίξιμο. Οι θεατές γέλασαν και διασκεδάσαν; Μά ο ίσκιος του μεγάλου συγγραφέα;

\*

Στην Isis του Παρισιού, στο κομψό και καλλιτεχνικώτατο περιοδικό που το διευθύνει ο κριτικός και ποιητής κ. Ary Renè d' Yvermont, φιλολογικό όνομα που κρύβει τον Έλληνα κ. Παρθένη, δημοσιεύτηκε μια σύντομη και ουσιαστική κριτική για την «Πάπισσα Ίωάννα» του Έμμαουήλ Ροΐδη, από την άφορμή της νέας της στη γαλλική γλώσσα μετάφρασης που φάνηκε στο Παρίσι τη χρονιά τούτη. Είναι κι άλλη γαλλική μετάφραση της «Πάπισσας Ίωάννας» βγαλμένη στα 1876. Από την πρώτη μετάφραση τούτη φάνηκε πως πήρανε με πολλή γενναιοσύνη, και πως ώφελήθηκαν με το παραπάνω, οι νεώτεροι μεταφραστές. Η κριτική της Ίσιδος είναι γραμμένη από τον κ. Jean Libert, νέο, καθώς φαίνεται, κριτικό και τεχνολόγο, που ένν κάποιος του βιβλίου «L'impulsionisme et l'Esthétique», τυπωμένο στα 1906, το διαβάσαμε προσεχτικά και ήδονικά και το θαμάσαμε, μεστό καθώς είναι, από μια μεθοδική, πολυδιαβασμένη, ευγενική, και λεπτή αντίληψη και ανάλυση της Τέχνης. Ο κ. Libert με τρανό σεβασμό μιλεί για το έργο του Ροΐδη. Ο συγγραφέας του τό είπε κάποτε ανειλικό άμάρτημα». Ο γάλλος κριτικός το θεωρεί έργο αβαφτισμένο στον ιδανισμό, δυνατό, και βαθύτατα ήθικο ποιητικό». Ποιος από μας άκόμα στοχάστηκε να γράψει μια συστηματική κριτική του έργου και του χαρακτήρα του Ροΐδη;

K\*\*

Βλέπω κεί δά στον ήλιο να ψειρίζεται! — Μπρέ, του λέω, τί διάολο φωνάζει κείνο το τρελλοκόριτσι; Πάνω στην άρα πεταχτήκανε πό μέσα κ' οι κυρίες, σαν τρελλές, τρομαγμένες — ο Άχιλλέας, μου φωνάζουνε, θα πνίγεται! Για το θεό τρέζει!.. Χυμώ κάτου, κατρακυλώ, και βλέπω κείνη την άρα να τότε βγαίνουνε οι βαρκάρηδες, κατάμαυρο, μισοπνιμμένο. Το κορίτσι πιό πέρα λιγοθυμισμένο. Τούπήγαμ' άπάνου, τους τσίφαμε, τότε βάλαμε κεί με το κεφάλι κάτου, να ξεράση τη θάλασσα, κ' είδαμε και πάθαμ' ως νάρθουνε στα σύγκαλά τους. Βλέπετε τον προφτάσαμε, δέν είχε μείνη πολύ άρα στη θάλασσα. Πιό πολύ άργησε τούτ' ή μαϊμού, π' ουτε ζειδ' ουτε καμμένο παννί την έπιανε έδωσε πιά ο Θεός κ' είχε κείν' ή κυρά μαζί της ένα μπουκαλάκι μυρουδιά και τσίψε τσίψε τὰ μελλίγια της και μύρισε την κάνανε ν' άνοιξ' τὰ μάτια.

— Μπρέ την κακομοίρα τη Μαριώ τί έπαθει! Κι δλ' αυτά για να γυρεύη καβούρια...

— Κ' ύστερις μ' άρώτα κείνη' ή κοκώνα, πως τάχατες, έπεσε στη θάλασσα ο άντρας της. Πήγαιν' άκρη άκρη, της είπα, και γλύστρησε. Ηού νάν της πώ την άλήθεια!

— Γιατί, μωρή, δέν την είπες; φοβήθηκες;

— Άμ' κείν' ή γριά, πεθερά τ' για θάτανε, τούρριχνε κατι λοξές ματιές, τρομάρα! Νάν τους έλεγα την άλήθεια, πές πως άλλ' μια βολά τον έρριχνα να πνιή!..

— Ψήθηκαν τὰ ψάρια! Κοπιάστε! — Φώναζε πό μέσα ο γέρο Στρατής, π' όσο κόντος είχε, τόση μιά φωνάρε σούβγαζε!

— Κοπιάστε να φάμε, παιδιά μου, να με καλοκαρδίστε! — είπ' ο καπετάνιος, πηγαίνοντας μέσα.

— Μωρή Μαριώ, τοίμασε και τὰ δικά μας φαγιά... ζίντε για σου!..

(άκολουθεί)

Γ Α Μ Ο Σ

1

Έτσι τελειώνει και το παραμύθι :  
 'Ο Δράκοντας σκοτώθηκε κ' ή κόρη  
 Με τη λαχτάρα στα γυνιά τὰ στήθη  
 Προσμένει το παρήφανο το άγώρι  
 Που θάρρη νικητής να προσκυνήση  
 Της σκλάβας του τα χείλη να φιλήση.

2

Καλέ μου νέε, με τη φωτιά στο μάτι  
 Και τη δροσιά στα χείλη, ώραίε λεβέντη,  
 Τα νειάτα σου λυπήσου. Στο παλάτι  
 Μη μής ποδ σε προσμένουνε γ' άφάντη  
 Του δράκου ή σασσιμά θα σε φιλήσει,  
 Κανείς για σένα πιά δέ θα μιλήσει!

ΒΑΣΗ-ΛΑΚΗΣ

Τ Α Ξ Π Α Σ Σ Ε !

Τον Κώτσο τον ταβερνάρη τότε ξέρετε. Αύτونه δά που τ'χει κεί στο στενό, καθώς στρίβουμε δεξιά. Τόν είχαμε βραχνίση, που λέτε. «Πότε θα τ' άνοιξουμε το νιό» και «πότε θα τ' άνοιξουμε το νιό». Στο ύστερο τ' άποφάσισε.

Είτανε μια Κυριακή βράδι, λίγες μέρες πριν από τ' Άϊ Δημητρίου. Είμουνα γώ, ο Κώτσος ο ταβερνάρης, ο Γιαγκος — κείνο το ψηλό παιδί τ' όμορφο με το στριμένο μουστακάκι, που 'χει το μπαρμπεριό —, κ' ο Γιωργάκης ο χασάπης — αυτός ο άστετος, ο χοντρός. — Όλοι παιδιά καλά για παρέα. Ένας κ' ένας. Η ίδια συντροφιά είχαμε πάη μιάν άλλη φορά στο πανηγύρι της Φανερωμένης και το κάψαμε. Βρήκαμε κεί και κείνη την άφιλότιμη την Κατίνα και χαλάσαμε για χάρη της τόσα λεφτά... Άς τ' άφίκοιμ' όμως αυτά να κουρεύονται...

Έκείνο το βράδυ το λοιπόν, που λέτε, έβαλε πρώτα-πρώτα ο Κώτσος τους μεζέδες. Είχε κάτι σκοτάκια και γλυκαδία τηγανιτά, κάτι κομμάτια ψάρι τηγανιτό και κάτι κολιούς άρμυρούς πρώτης γραμμής. Όλο μεζέδες που τραβάνε κρασί.

Το λοιπόν αφού έφερε τους μεζέδες κατέθηκε ο Κώτσος στο ύπόγειο να πιάση από το νιό.

Σε λίγο γύρισε φέρνοντας μια όκα γιομάτη. Και, καθώς έμεις τσιμπούσαμε από κανένα μεζέ, ο Κώτσος τ' άδιδασε στα ποτήρια. Και τί κρασί, ρέ, τι κρασί! Κοράλι είτανε τ' άφιλότιμο!

Έχαιρετήσαμε το λοιπόν, τσουγκρίσαμε τὰ ποτήρια, είπαμε ακαι του χρόνου μ' ύγεια» και το τραβήξαμε.

Τί κρασί είτανε κείνο! Πιπεριστό, πιπεριστό και δυνατό, γερό κρασί. Από το νου δέ μου βγαίνει τ' άφιλότιμο...

— Μωρή, ώραίο κρασί, είπαμ' όλοι, μπράβο, ρέ Κώτσο, μπράβο!

Μόνο ο Γιαγκος ο μπαρμπεριός είτανε λίγο σκεφτικός.

— Τί έχεις, ρέ Γιαγκο; τούπαμε.

— Τίποτα.

Δέν ήθελε να μäs πη.

Έπιναμε λοιπόν και τον άφίκαμε. Έπινε και κείνος. Μά μέσα που έβανε τρίτη ή τέταρτη φορά το ποτήρι στο στόμα του έκαμε ν' αναπτενάξη. Έπαιδευτήκε να κρύψη τ' αναστενάγμα. Είτανε όμως τόσο βαθύ που του ξίφυγε έτσι λίγο, σβυσμένα...

— Τί αναστενάξεις, ρέ Γιαγκο; τού είπαμ' όλοι, τί έχεις;

— Άφίστε με, ρέ παιδιά...

— Τί να σ' άφίκοιμ; Τί το κρύβεις; Έδώ εί-

μαστε έμεις κ' έμεις. Μäs ξερεις κ' είναι περιττό να μäs κρύβης τον πόνο σου...

— Γιόμισέ μας, παιδί, τήν όκα! φώναζε κείνη τη στιγμή ο Γιωργάκης ο χασάπης.

Ο Κώτσος σικώθηκε και πήρε την όκα.

— Άφίστε να πιάσω γώ. Το παιδί δέν ξέρει. Και σε λίγο την έφερε γιομάτι.

— Τώρα, ρέ Γιαγκο, τούπε ο Γιωργάκης, θά μäs τὰ πής δλα. Θα πίνουμε και θα μäs λές. Κάτι μεράκι όμως θάχεις εσύ... Κ' έγίλασε ένα σκαστό γέλιο.

— Άφίστε τ' άστεία, είπε τότες ο Γιαγκος. Άφίστε και θα σας πώ τί έπαθα σήμερα.

— Άς πιούμε πρώτα το κρασί μας, τούπα.

Έχαιρετήσαμε. Και καθώς πίναμε σιγά σιγά εκείνος μäs είπε:

— Όταν είμουνα στη Λαμία πρόπερου άγάπησα ένα κορίτσι. Τη Φωτεινούλα. Πλάσμα άφραττο στην όμορφιά! Άλλο να λή κανένας κ' άλλο ναν το ίδης... Το λοιπόν από-ταν έφυγα από κεί δέν την ξανάειδα. Την άγάπουνα όμως, πάντα την άγάπουνα. Μά όσο πήγαινε κρύωνε μέσα μέσα μου ή μεγάλη ζέστα γι' αυτήνη. Κόσμος είναι, ρέ παιδιά, κ' δλα κανένας τὰ ξεχάνει... Έτσι το λοιπόν σήμερα τ' άπόγιομα κάπως κάνω και βλέπω — άκούστε, ρέ παιδιά, τη βλέπω τη Φωτεινούλα μου στο Σύνταγμα, στον περίπατο, πούφερνε βόλτες... Μου τραντάξανε τὰ φυλλοκάρδια σαν την αντίκρυσα! Μ' είδε και την είδα... Κι άναψε μέσα μου ή παλιά φωτιά, ρέ παιδιά, και με φλοιίζει, με καιεί... Άφίστε με! Περισσότερα δέν μπορώ να σας πώ...

— Γλύντησε δώ, ρέ Γιαγκο, κ' άφισ'τα, τούπε ο χασάπης. Γυναίκα δέν είναι κ' αυτή; Θά την ξαναβρής και θα τὰ ξαναπιείτε... Και χαμογέλασε.

Έμεις εσωπάσαμε, έκραξα γώ κατόπι άλλη μια όκα. Και δέν άργήσαμε ν' άρχίσουμε το τραγούδι.

Άρχισε πρώτα ο χασάπης μ' ένα άστείο τραγούδάκι: έπειτα είπαμε κείνο του Θεοδώρη Γρίβα, έπειτα άλλο κ' άλλο... Να ιδήτε, ρέ, τραγούδι! Κείνος ο Κώτσος ο ταβερνάρης τραγουδάει ώραία. Μά κ' ο χασάπης το πάει καλά, Όλοι τραγουδήσαμε καλά τέλος πάντω. Μόνο ο Γιαγκος δέν είχε τόσην όρεξη. Είτανε πολύ σκεπτικός...

Κι' αφού τραγουδήσαμε πολλά είπα γώ:

— Δέ λέμε τώρα και κείνο με τη βοσκοπούλα: «Λύκος να φάη τὰ πρόβατα, Λύκος να φάη τὰ γίδια»;

— Αυτό το ξέρει καλά ο Κώτσος, είπε τότες ο Γιωργάκης ο χασάπης. Άς τ' άρχιση και τότε βοηθάμε.

Ο Κώτσος δέν άργησε. Τ' άρχίζει, ρέ παιδιά, και τ' είτανε κείνο! Καρδιές έλυωνε! Είναι και το τραγούδι τ' άφιλότιμο που σε μερακώνει... Όχι να 'χεις και σαράκι μέσα σου...

Έτσι, που λέτε, ο Γιαγκος, σαν άκουσε λίγο βγάνει μια φωνή:

— Άχ, βρέ, άχ, Φωτεινούλα μου!..

Κι' άρπαξε το τραπέζι και τ' άνκποδογύρισε με μäs.

Τὰ πιάτα, τὰ ποτήρια, οι μεζέδες, τὰ κρασιά, τὰ πηρούνια, τὰ μαχαίρια, όλα γινήκανε ένα πράμα... Τάσπασε δλα!...

Η άγάπη του, κείνη ή φλοισμένη άγάπη του για τη Φωτεινούλα του, τον άναψε και τον άγριεψε μέσα στους καπνούς του κρασιού...

Κι' αφού τάκαμε δλα θάλασσα έθγαλε ένα «Άχ!» τσίβαθο, ένα «Άχ!» που τότε ξαλάφρωσε λίγο...

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

# ΡΩΜΑΪΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ἰδρύθηκε φαίνεται, ἕνα τέτιο ὀνειρεμένο σχολεῖο κ ἡ «Ἀκρόπολη» τῆς Τρίτης τὸ τίτλοφορεῖ «Τὸ σχολεῖο τοῦ μέλλοντος». Δὲ μᾶς ἀρέσει ὁ τίτλος. Ἐνα τέτιο σχολεῖο μπορεῖ, καὶ πρέπει ἴσα ἴσα, νᾶναι σχολεῖο τοῦ παρόντος, ἀφοῦ τὸ ἀξιοθρήνητο παρὸν μᾶς τρομάζει περισσότερο καὶ δὲ μᾶς περισσεύει καιρὸς νὰ συλλογιόμαστε τὸ μέλλον. Ἄς εἶναι τῆνομα δὲν ἔχει νὰ κάνει τίποτα· τὸ πρᾶμα μᾶς ἐνδιαφέρει καὶ μόνο πὸς ἔγινε ἕνα τέτιο σχολεῖο ἐστὶ Βόλο ἀξίζει νὰν τὸ χαιρετήσῃ κανεὶς γιὰ γλυκοχάραμα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μᾶς ξαναγεννημοῦ. Ἐνα μοναχὰ θὰ συστήσομε στὸς ἰδρυτὲς του· νὰ μὴ θοροῦν καὶ γεννοῦν ἔτσι τὴν ἀντίδραση, μὰ νὰ δουλεύουν ἤσυχα καὶ ἀθύρως καὶ νὰ φύσῃ τὰ πράματα νὰ μιλήσῃ καὶ νὰ θοροῦν μᾶς μὲρα μοναχὰ τους.

Ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολη» τῆς Τρίτης παίρνομε μερικὰ κομμάτια πὸς δείχνουν πὸς ἰδρύθηκε καὶ πὸς δουλεύει τὸ πρῶτο Ρωμαῖκο σχολεῖο.

## Τὸ γλυκοχάραμα

Ὅσοι ἀπὸ κοντὰ παρετήρησαν καὶ αἰσθάνθη καν τὴν καταστρεπτικὴν ἐπίδραση τῶν κουτῶν μέχρι σήμερον ἰδεῶν πὸς ἐμπνέουν τοὺς ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως προγραμματίζοντας τὰ μαθήματα τῆς νεολαίας μᾶς, θὰ ἀναπνεύσουν μὲ ἀνακούφισιν ὅταν μάθῃν ἔτι εἰς τὸν Βόλον ἕνα γλυκοχάραμα γμάτο ἐλπίδες ἐρόδισε.

Ἄνθρωποι πρακτικοὶ οἱ Βολιώτες, ἔμποροι, μυαλὰ πὸς ξενιτεύτηκαν καὶ εἶδαν καὶ ἐγνώρισαν κόσμον, ἐσῆκωσαν πρῶτοι τὴν σημαία τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπαναστάσεως, καὶ Ἀγάρχος καὶ Δημοτικὸν Συμβούλιον καὶ ἡ κοινωνία δλόκληρη ὡς θώραξ χαλύβδινος, ἐστάθησαν τριγύρω στὸν ἀναμορφωτὴ. Ὁ κ. Δ. Σαράτσης, ἰατρός καὶ δημοτικὸς σύμβουλος τῆς Θεσσαλικῆς μητροπόλεως, ἀπεφάσισε μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Δήμου νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν κ. Δελμούζο ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, νὰ ἔλθῃ νὰ τὸν δῇ κατόπιν αὐτοπροσώπως, καὶ νὰ τοῦ ἀναθέσῃ ἀμέσως τὸ δύσκολον ἔργον τῆς ἰδρύσεως Σχολῆς, ἐπὶ νέων ὁδῶν ἀρχῶν.

## Τὸ σχολεῖον τοῦ μέλλοντος

Νέος, οικονομικῶς ἀνεξάρτητος καὶ μεγάλης μορφώσεως, ὁ κ. Δελμούζος, ἀπεβιάσθη στὸ Βόλο καὶ ἤρχισε τὸν μεγάλον ἀγῶνα.

Ἀγῶνα ὄχι κατὰ τῶν συνήθων ἀντιδράσεων, διότι ὅλοι ὅσοι ἔχουν παιδιὰ αὐτοὶ τὸν ἐκάλεσαν νὰ μεταβῇ ἀναμεταξύ των, ἀλλὰ ἀγῶνα δημιουργόν, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸ τίποτα ζητεῖ νὰ παρουσιάσῃ κᾶτι τὸ νέον καὶ βιώσιμον.

Ἐπισκέφθημεν τὸ Παρθεναγωγεῖον αὐτὸ ὅπου περισσότεραι ἀπὸ τριάντα μαθήτριά δὲν ἔχουν κυριολεκτικῶς ξεκολλημὸ ἀπὸ τὰ θρανία, εἰς τρόπον ὅστε νὰ περῆ ἡ ὄρα καὶ νὰ ἀναγκάζεται ὁ καθηγητὴς νὰ ἀφῆν τὴν παραδοσιν διὰ νὰ σηκωθῇ τὰ κορίτσια καὶ νὰ ἀποφασίσῃ νὰ φύγουν. Αὐτὸ δὲ τὸ θέματα πὸς συνετελέσθη; Ἀπὸ τῆς ζωντανῆς τροφῆς πὸς τοὺς προσφέρουν. Εἰς τὸ σχολεῖον αὐτὸ γράφουν καὶ διαβάζουν εἰς τὴν γλῶσσα πὸς ἀκοῦν στὸ σπῆτι των καὶ κατόπιν μεταφέρουν τὰ κείμενα τῆς δημοτικῆς εἰς τὴν καθαρεύουσαν, γιὰ νὰ μὴ ἀγνοοῦν καὶ αὐτὴν καὶ νὰ ἐξασκοῦνται καὶ εἰς τὰς δύο συγχρόνως.

Ὁ Σολωμός καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἰθνηκοὶ μᾶς ποιηταὶ, πὸς οὔτε τὰ ὀνόματά των ἐγνώριζαν, ἐγίναν ἀχώριστοι φίλοι των. Ἐδιδόμην ὁ κ. Δελμούζος τῆ «Δόξα» τοῦ Γκιζῆ, τοὺς ἀπαγγέλλει τὸ ἀθάνατο «Στῶν Ψαρῶν τὴν δλόμαυρη ράχη» καὶ ἔπειτα τοὺς δμιλεῖ γιὰ τὰ δημοτικὰ τραγούδια καὶ γιὰ τοὺς θησαυροὺς τοὺς θρησκευτικοὺς, καὶ τοὺς ἰθνηκοὺς, πὸς κρύβουν σὲ κάθε των λέξι.

Ἡ ἀρχαία γλῶσσα καὶ τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα πὸς ἐξασκοῦν ἀρνητικὴ ἐπίδρασι εἰς τὸν ἐγκέφαλον τῶν σημερινῶν ὀργανισμῶν, ἀπεσκορακίσθησαν ἀπὸ ἐκεῖ μῆσα καὶ μόνον ὄριον ἀρχαϊσμοῦ τὸ ὅποιον συμπληρώνει μῆσα κενὸν τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τοῦ μικροῦ νεοέλληρος, εἶνε τὸ Εὐαγγέλιον.

## Ἄλθισμόντες ὄρες

Ἐκεῖ τὰ κορίτσια γυμνάζονται τακτικὰ καὶ μαθαίνουν νοικοκυριό, μουσικὴ, γαλλικὰ, καὶ κάθε ἄλλο πὸς μῆσα Ἑλληνίδα μητέρα πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅταν θὰ παρουσιασθῇ γιὰ νὰ δράσῃ στὴν κοινωνία. Τὸ παρθεναγωγεῖον ἔχει ἕνα μεγάλο κῆπο μὲ πάγκους, καὶ ἐκεῖ κάθε μέρα καλὴ γίνονται τὰ μαθήματα, μῆσα στὸν καθρὸ ἀέρα. Αἱ μαθήτριά ἔμπορουν νὰ κάθωνται ὅπως θέλουν, καὶ ὁ καθηγητὴς εἶνε εἰς τὰ μάτια των κᾶτι πὸς μετέχει καὶ ἀπὸ τῶν πτετέρων καὶ ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν.

Ὅταν τῆρχῃ νὰ βγοῦν περίπατο, ὁ κ. Δελμούζος τὶς βάζει νὰ καθίσουν κάτω ἀπὸ τὰ ἐλαιόδενδρα καὶ τοὺς διαβάζει ἐκλεκτὰ διηγήματα πὸς δυναμώνουν τὴν ψυχὴ, ἔργα Νορθηγῶν καὶ Δανῶν συγγραφῶν, μύθους καὶ παραμύθια, καταληπτὰ πάντοτε εἰς τὸ παιδικὸ μυαλό, πὸς ἐπιδιώκει μὲ αὐτὰς τὰς ἐνέσεις ξένου βορρεῖνου πνεύματος νὰ τὸ καταστήσῃ σταθερὸ, ἀποφασισμένο καὶ διαυγές.

## Τὸ παρελθὸν ὑπόσχεται

Αὐτὸ εἶναι τὸ θαῦμα τὸ ὅποιον κατόρθωσε ὁ κ. Δελμούζος εἰς τὸν Βόλον, τὸ ὅποιον ἡ κοινωνία φέρεῖ τὴν τιμὴν νὰ εἶναι ἡ ἀνάδοχος τῆς ἰδέας τὴν ὁποῖαν πρὸ τῶσων ἐτῶν διεσαλπύσμε ἀπὸ τῶν ἑστυλῶν αὐτῶν.

Εἶναι δὲ εὐχάριστον ὅτι αἱ πρῶται ἀκτίνες τῆς ἀναπλάσεως τοῦ μορφωτικοῦ μᾶς συστήματος προέρχονται ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν ἡ ὁποία ἔχει παίζει τὸν μεγαλύτερον ρόλον εἰς τὴν διανοητικὴν ἀνασυγκράτησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἀκόμη διατηρεῖται εἰς τῆς Μηλιαῖς, ἐπάνω εἰς τὸ δροσόλουστο Πήλιο, ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Κωνσταντὰ μὲ τὰ παμπάλαια γεωμετρικὰ τῆς ὄργανα, τοὺς γεωγραφικοὺς χάρτας καὶ ἕνα σωρὸ ἄλλα συγγράμματα μὲ τὰ ὁποῖα ὁ Γαζῆς καὶ ὁ Φιλιππίδης ἐγαλοῦχσαν τὴν ἀνακύπτουσαν ἀπὸ τῶν ζυγῶν νεολαίαν καὶ ἤχειραγώγησαν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὰ φλογερὰ μονοπάτια τῆς δόξης.

Ἡ δημοτικὴ μᾶς γλῶσσα γερὴ καὶ ἀνδρική, εὐρήκε ἐκεῖ τὸ μεγαλύτερον ψάλτη τῆς, τὸ Ρήγα τὸ Φερραῖο καὶ τὸ πρῶτον θῦμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἰδέας ἐπῆρε ἀπὸ ἐκεῖ ἡ μοῖρα διὰ νὰ ποτίσῃ τὸν βωμὸν τοῦ ἐξιλασμοῦ.

Τὸ μόνον πατριωτικὸν  
Τὸ μόνον εἰλικρινές  
Τὸ μόνον Ἑλληνικὸν

# ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ  
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΗΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ  
ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100,000 ΔΡΧ.  
ΠΡΟΣΕΧΗΣ ΚΑΠΗΡΩΣΙΣ  
31 Δεκεμβρίου 1908

# ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Α. Μ. Κι αὐτὸ, καθὼς καὶ τᾶλλα μεταφράσματα τοῦ ἴδιου, βρίσκονται ἐπὶ «Νέα Λαϊκὴ Ἀνθολογία» τοῦ Ταγκόπουλου. Πουλιέται στὸ βιβλιοπωλεῖο Ἀράκου Παπαδημητρίου, πλάι στὴν Ἑθνικὴ Τράπεζα.—κ. Ν. Ι. Κατρ. στὶς Σπέτσες. Δὲν τὸ βρίσκεις σωστὸ νᾶχουν κ' ἕνα μικρὸ δῶρο οἱ συντρομητὲς μᾶς; Ὡστόσο ὅταν τὸ λάβεις τὸ βιβλίο, ἂν καὶ λησμόνησες νὰ μᾶς στείλεις τὰ ταχυδρομικὰ.—κ. Σταθ. Ὅχι. Ὅποιος θέλει νὰ γραφτεῖ συντρομητὴς, πρέπει νὰ στείλῃ πρῶτα τὴ συντρομῆ. Ἔτσι εἶναι τὸ σωστὸ.

## ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Τὰ καινούρια περὶ ποιήματα τοῦ φίλου Βλαχογιάννη ποῦχαμε ἀναγγεῖλε: γιὰ τοῦτο τὸ φύλλο, θὰ δημοσιεύομε στὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κεριακῆς.

— Τάδε λέγει κ. Καλογερόπουλος ὁ Πινακοθήκης: «Ἐξεπλάγητε διότι ὁ κ. Ψυχάρης τώρα ἐπὶ γερὰματα ἔγινε καὶ ποιητὴς. Μὴ ἀμφισβάζετε ὅτι τὰ γράψῃ προσεχῶς καὶ Μεταφυσικὴν καὶ μόνον τὴν Ἑλλ. γλῶσσαν δὲν θὰ ἔμπορῆσῃ ποτὲ νὰ γράψῃ». Τὰ ἴδια πάνου κᾶτι φρέγγεται καὶ ὁ κ. Σενόπουλος.

— Μὲ ἀληθινὰ νέα ζωὴ μᾶς ἔρθε τὸ τελευταῖο φύλλο τῆς «Ἀλεξανδρινῆς Νέας Ζωῆς», ξανακαινοουργεμένο πέρα πέρα, καὶ ἐπὶ μορφῇ καὶ ἐπὶ ὕλῃ καὶ ἐπὶ δλα.

— Ἐχει χίλια δὴ πράματα δημορφα μῆσα, περὶ καὶ ποιήματα, ὅλα διαλεγμένα καὶ καλοδολεμένα. Τὸ θάμα αὐτὸ τὸ χρωστάμε στὸ φίλο καὶ συνεργάτη μᾶς κ. Κώστα Κάμελ, πὸς ὁ σύλλογος «Νέα Ζωὴ» τὸν ἔδωκε, μαζί μὲ ἄλλους δὴς, διευθυντὴ τοῦ περιοδικῦ.

— Σιγὰ σιγὰ, μὲ τὸ δρόμο πὸς πῆρε, ἡ «Νέα Ζωὴ» θὰ γίνῃ τὸ καλύτερον καὶ ζωντανώτερον Ἑλληνικὸν περιοδικόν.

— Βγήκε μῆσα μὲ μικροῦλα φημερίδα, τσοτηδὰ, μὲ τὸν τίτλο «Δαός», καὶ θὰ βγαίνει, λέει, δὴς φορτὲς τὸ μῆνα κ' ἔχει γιὰ σύμβολόν τῆς «Ἰπὲρ τοῦ λαοῦ, διὰ τοῦ λαοῦ». Ὅλα καλὰ κ' ἔργα, κ' ὁ σκοπὸς του καὶ τᾶρθρα του καὶ οἱ εἰδησοῦλές του, μὰ ὁ εὐλογημένος, μὲ καὶ θέλει νὰ φωτίσει τὸ λαὸ καὶ νὰ διαβάζεται ἀπὸ τὸ λαὸ, δὲν ἔπρεπε νὰ γραφτεῖ σὲ κάπως λαϊκώτερη γλῶσσα;

— Ἀκουραριστὰς πρῶτης σειρᾶς ἀποδείχτηκε ὁ κ. Σταμ. Σταμ. μὲ τὰ Παριζιάνικα ἄρθρα του ἐπὶ τὴν «Ἀκρόπολη». Δὲ διαβάζονται πιά αὐτὰ ἀρῶρα ρουριόυνται.

Ο ΙΔΙΟΣ

Γ: ΒΑΣΧΟΓΙΑΝΝΗ

## ΠΡΟΫΛΑΙΑ

ΤΟΜΟΣ Α'

Πουλιόυνται ὁρ. 5 ἐπὶ Γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ». Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸν φρ. γρ. 6. Ὅποιος θέλει γράφει καὶ στὸ ἴδιο τὸ συγγραφεῖα δρόμος Φωκνυίδου, 34, Ἀθήνα.

## ΤΑ ΠΡΑΤΗΡΙΑ

ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Μετεφέρθησαν εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου 43 ἐντὸς τοῦ Χρυσοῦ Οἴκου (Maison Dorée) τοῦ μεγάλου Κατοπτροποιεῖου τοῦ κ. Α. Π. Εὐαγγέλου, ἐναντι Στοῦς Ἀρδακείου.

ΜΑΝΘΑΝ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

## ΤΡΕΙΣ ΜΗΛΛΑΝΤΕΣ (ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ)

Πουλιόυνται ἐπὶ δραχμὴν ἡ καθεμιά ἐπὶ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ».